

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

7^E JAARGANG

WOENSDAG 19 JULI 1922

No. 342

INHOUD

	Blz.
DE LAND- EN TUINBOUWONGEVALLENWET 1922 I door Jhr. Dr. P. A. van Holthe tot Echten	630
De Financiële Toestand van Nederland	633
Kapitaalsintering in Duitschland door Jhr. F. W. L. de Beaufort	635
Medezeggenschap II door Prof. Ir. I. P. de Vooy	637
Londensche Correspondentie	638
Index-cijfers	639
BOEKAANKONDIGING:	
Revue Economique Internationale	640
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	641-647
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

18 JULI 1922.

De gebeurtenis op de geldmarkt was deze week de inschrijving op de Nederlandsche Staatslening. Daar geld nog steeds overvloedig blijft kon het resultaat niet twijfelachtig zijn. Er werd dan ook voor een zoodanig bedrag geteekend, dat circa 40 pCt. zal worden toegewezen. De omzetten op de discontomarkt blijven ongeveer nihil; de noteering bleef circa 2½ pCt. Callgeld werd gedaan 1½ en 2 pCt., met betrekkelijk ruim aanbod. Prolongatie na 2 pCt., 1½ en 1¼ pCt. Kort loopend schatkistpapier verwisselde van eigenaar tegen 2½ pCt.

* * *

De heden gepubliceerde *weekstaat van de Nederlandsche Bank* vertoont vrij belangrijke wijzigingen.

Terwijl de beleeningen vrijwel op dezelfde hoogte bleven (de daling bij de Bijbank en de Agentschappen werd door de stijging bij de Hoofdbank iets meer dan gecompenseerd), nam de post binnenlandsche wissels met f 15,2 miljoen af. Het grootste deel dezer vermindering laat zich verklaren uit de afneming van de door den Staat aan de Bank gestelde eischen: het totaal der rechtstreeks bij de Bank geplaatste schatkistpromessen liep van f 68 miljoen tot f 55 miljoen terug. Voorzover de resteerende f 2,2 miljoen betreft, is de vermindering ook ditmaal weder als een symptoom van de heerschende geldruimte te beschouwen.

De afneming met f 24,5 miljoen, die de post papier op het buitenland te zien geeft, correspondeert voor het grootste gedeelte met een gelijktijdige toename van den post diverse rekeningen op de actiefzijde der balans. Aangenomen kan worden dat de Bank een gedeelte harer buitenlandsche wisselportefeuille heeft laten loopen ter versterking van haar dollarsaldi, waarop regelmatig wordt afgegeven. Uit de vergelij-

king van de twee evengenoemde posten blijkt, dat ook deze week weder voor een bedrag van f 2 miljoen is verkocht.

Het renteloos voorschot aan het Rijk nam met f 2,2 miljoen af.

Na zich gedurende een tweetal weken boven het milliard te hebben bewogen, daalde de biljettencirculatie thans met f 8,6 miljoen weder tot f 992 miljoen. Ook de rekening-courant saldi gaven een aanzienlijke daling te zien (van f 59 miljoen tot f 48,2 miljoen). De totale opeisbare schuld daalde derhalve met bijna f 19,5 miljoen. Daar de metaalvoorraad tegelijkertijd met ruim f 100.000 toenam, steeg het beschikbaar metaalsaldo met ruim f 4 miljoen.

* * *

De wisselmarkt stond nog altijd in het teeken van groote onzekerheid. De markten konden zich aanvalkelijk herstellen en kwamen op pl.m. 0,62; hoewel deze koers zich niet kon handhaven, bleef de stemming toch eerder vaster. Na het bekend worden van de discontoverlaging van de Bank of England was Londen hier flink aangeboden; de koers kwam op 11,43½, doch herstelde zich spoedig. Over het geheel werden deviezen gezocht; alleen Oostenrijksche kronen waren zeer flauw door de buitengewone vraag naar buitenlandsche betaalmiddelen in Oostenrijk. Slotkoers 0,90 cent latend. De handel bleef levendig met beduidende omzetten.

* * *

Op de termijnmarkt bleven markten aangeboden met een disagio van ½ cent per maand. Ponden werden gezocht; het agio liep op tot pl.m. 2 cent per maand, op welken prijs er weder wat aanbod kwam. Door de ponden, werden ook de beide francsdeviezen op termijn gezocht.

LONDEN, 15 JULI 1922.

In verband met aflossing van de Ways and Means Advances ten bedrage van ca. £ 40 miljoen werd de geldruimte in het begin der week eenigermate ingeperkt. Daggeld varieerde tusschen 1½ en 2½ pCt., doch noteerde meestentijds 2 pCt. Verder in de week bleef deze koers geregeld onder 2 pCt. en op Vrijdag ontwikkelde zich een goede vraag tegen 1½ pCt. 7-d. geld deed 2—1½ pCt.

Op Donderdag vond verlaging van de bankrate; welke sedert 15 Juni 3½ pCt. bedroeg, tot op 3 pCt. plaats. Dit is de vierde verlaging gedurende dit jaar en de achtste sedert April 1921, doch een verdere ver-

laging, even spoedig als de laatste plaats vonden, wordt thans niet meer waarschijnlijk geacht.

De discontomarkt, die de vorige week Zaterdag zeer stil geweest was, toonde Maandag een iets levendiger aanzien, doch in afwachting van de beslissing omtrent de bankrate verflauwde de stemming weer. Na bekend worden der verlaging daalden de discontos verder, en bedroegen gisteren:

2-maands bankaccepten	$1\frac{11}{16}$ — $\frac{3}{4}$	pCt.
3. „ „ „	$1\frac{3}{4}$ — $1\frac{13}{16}$	„
4. „ „ „	$1\frac{7}{8}$ —2	„
6. „ „ „	$2\frac{1}{16}$ — $\frac{3}{16}$	„

DE LAND- EN TUINBOUWONGEVALLEN- WET 1922.

I.

Hadden ook reeds vóór de totstandkoming der industriële Ongevallenwet vooraanstaande landbouwers hun aandacht gewijd aan de vraag, welke vorm van ongevallenverzekering van de landbouwarbeiders de meest geschikte was, hetgeen er bij de behandeling van genoemde wet plaats vond, wakte in breederen kring belangstelling voor deze zaak op.

Op 3 November 1899 toch was door de leden der Tweede Kamer, de heeren Van Kol, Troelstra, Schaper, Pyttersen en Heldt ter gelegenheid van de behandeling van het eerste ontwerp van wet, waarin de Ongevallenverzekering der industrie-arbeiders werd geregeld, een amendement ingediend, om de landbouwbedrijven onder de wettelijke regeling te brengen. Dit amendement werd met 38 tegen 35 stemmen verworpen. Soortgelijk lot was beschoren aan een amendement, door de heeren Troelstra, De Boer, Van Kol, Schaper, Schaafsma en Van der Zwaag ingediend, om althans de landbouwbedrijven, waarin eenig krachtwerktuig werd gebruikt, verzekeringsplichtig te verklaren. De vrijstelling der land- en tuinbouwbedrijven in artikel 11 der Ongevallenwet 1901 vond niet haren grond in de omstandigheid, dat de wetgever de ongevallenverzekering der land- en tuinbouwarbeiders onnoodig achtte — immers niemand, die over de hier bedoelde amendementen het woord voerde, ontkende het nut eener dergelijke ongevallenverzekering — maar zij sproot alleen voort uit de overweging, dat het verschil in aard tusschen land- en tuinbouw enerzijds en handel en industrie anderzijds het raadzaam deed voorkomen de ongevallenverzekering der land- en tuinbouwarbeiders in eene afzonderlijke wet te regelen, waarbij dan met dat verschil in aard rekening ware te houden.

De overtuiging dat de landbouwongevallenverzekering niet diende te worden tot stand gebracht door de landbouwbedrijven eenvoudig op te nemen in artikel 10 der Ongevallenwet 1901 en te schrappen uit artikel 11, leefde echter wel het sterkst in de betrokken landbouwkringen zelf. Zoo gaf het Dagelijksch Bestuur van het Nederlandsch Landbouw-Comité blijk van deze overtuiging in zijn schrijven van 15 December 1903, gericht aan den Directeur-Generaal van den Landbouw, onder uiteenzetting van de bezwaren, welke zich tegen eene dergelijke oplossing van het vraagstuk verzetten. Het vraagstuk werd in een aantal in 1904 en 1905 gehouden vergaderingen van het Landbouw-Comité, zijn afdelingen en met het Comité geaffilieerde landbouworganisaties breedvoerig besproken, welke gedachtenwisselingen leidden tot een nader in studie nemen der zaak bij het Comité.

Immiddels was bij Koninklijke Boodschap van 13 April 1905 door den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken, Dr. A. Kuyper, een ontwerp van wet ingediend, teneinde „bij de wet te voorzien in de verzekering van personen, werkzaam in de landbouwbedrijven, tegen geldelijke gevolgen van ongevallen, hun in verband met de uitoefening van het bedrijf

overkomen”. Dit wetsontwerp werd na het aftreden van Minister Kuyper in 1905 bij door Minister Veevens op 17 October 1906 ingediende nota op verschillende punten gewijzigd, doch bij nadere nota van wijzigingen van 16 April 1908 door Minister Talma nagenoeg in den oorspronkelijken vorm hersteld.

Alle werkgevers en alle werklieden in de bedrijven, welke in de wet werden genoemd, zouden volgens het ontwerp verzekerd zijn tegen geldelijke gevolgen van ongevallen, hun in verband met de uitoefening van het bedrijf overkomen. De bepalingen, die in het ontwerp voorkwamen ten aanzien van de schadeloosstellingen en de invaliditeitsschatting, alsmede die nopens de behandeling der ongevallen en de vaststelling der schadeloosstellingen, welke beide bij uitsluiting door de Rijksverzekeringsbank zouden geschieden, stonden behoudens enkele wijzigingen geheel met de in de Ongevallenwet 1901 vervatte regelen overeen. Slechts ten aanzien van de loonberekening, de verplichte verzekering der werkgevers en de berekening der aan de Rijksverzekeringsbank verschuldigde premien kwamen in het ontwerp bepalingen voor, die van de voor de industrie geldende regeling afweken. De bepalingen omtrent het dragen van eigen risico en omtrent de risicooverdracht kwamen daarentegen weer vrijwel overeen met die der Ongevallenwet 1901.

Het was begrijpelijk, dat dit wetsontwerp in landbouwkringen geen gunstig onthaal mocht vinden. Van een werkelijk rekening houden met de bijzondere behoeften van het bedrijf bleek uit het wetsontwerp niet. Zoo ergens een stelsel van staatsverzekering, ge-centraliseerd uit te voeren door eene Rijksinstelling, noodwendig tot grooten en onnoodigen omslag en belangrijk te hooge kosten moest leiden, dan was dit het geval bij eene landbouwongevallenverzekering, ingericht volgens dit ontwerp. Deze verzekering moest immers voor een aanzienlijk grooter aantal werkgevers gelden dan die, welke de industrie omvatte, terwijl voorts de landbouwondernemingen veel meer en wijder uiteen over het land verspreid liggen dan de hoofdzakelijk in bepaalde centra voorkomende industriële ondernemingen.

Evenwel, niet de neiging om uitsluitend destructief werkzaam te zijn, lag ten grondslag aan de scherpe critiek, door een groot aantal landbouworganisaties op het wetsontwerp uitgeoefend; tegen invoering eener wettelijke voorziening had men op zichzelf niet alleen geen bezwaar; integendeel, men juichte het ten zeerste toe, dat de wetgever den landbouwers de verplichting oplegde hun arbeiders te verzekeren, mits onder de noodige waarborgen vrijheid werd gelaten de verzekering op administratief doelmatige en niet kostbare wijze zelf uit te voeren. Dit zou evenwel niet kunnen geschieden dan met intrekking van het ingediend wetsontwerp.

In de Algemeene Vergadering van het Nederlandsch Landbouw-Comité van 10 Juli 1908 werd een voorstel van deze strekking met algemeene stemmen aangenomen. Het Bestuur van het Comité achtte het voorts geraden hoofdlijnen te ontwerpen voor eene vrijwillige ongevallenverzekering, het aan de landbouworganisaties zelve overlatende de verzekering in hare onderdeelen op te bouwen en in werking te stellen. De formuleering van dit besluit vond haar verklaring in het feit dat door een groot aantal landbouwverenigingen reeds besloten was tot oprichting van een Permanent Comité tot bestudeering der onderlinge verzekering. De studie van laatstgemeld Comité leidde tot het inzicht, dat het „gewenscht en mogelijk was, dat de landbouw, nu het nog tijd was, deze materie zelf op zoo krachtig mogelijke wijze ter hand zou nemen”. Op 3 November 1908 besloot het Permanent Comité de stichting eener vrijwillige onderlinge verzekering voor te bereiden.

Ook op tuinbouwgebied hield men zich met de ongevallenverzekering bezig, getuige de groote vergadering van 14 Juni 1907 te Utrecht op initiatief der Maatschappij van Tuinbouw- en Plantkunde, door

de afgevaardigden van een groot aantal tuinbouworganisaties in Nederland gehouden. De plannen van al deze vereenigingen begaven zich geheel in dezelfde richting als de zoeven vermelde hoofdlijnen, door het Landbouw-Comité ontworpen.

Kenschetsend was het voor de eenheid van denkbeelden onder allen, die op de hoogte waren van landbouwtoestanden, dat de conclusies, waartoe de bij Koninklijk Besluit van 20 Juni 1906, no. 72 ingestelde Staatscommissie voor den Landbouw blijkens hare in 1909 gepubliceerde rapporten en voorstellen betreffende den economischen toestand der landarbeiders in Nederland, ten aanzien van het vraagstuk der ongevallenverzekering in hoofdzaak parallel liepen met die van de reeds genoemde comité's.

Na de vaststelling van ontwerpstatuten voor eene Centrale Onderlinge Vereeniging, van een Bedrijfsongevallenreglement en van modelstatuten voor de provinciale verzekeringsvereenigingen, werd op den 12 Juli 1909 te Utrecht gehouden vergadering van vertegenwoordigers van alle aangesloten maatschappijen en vereenigingen met algemeene stemmen besloten tot oprichting van „de Centrale Landbouw-Onderlinge”. Reeds eerder (25 Februari 1909) was in eene vergadering van den Nederlandschen Tuinbouwwaad de „Tuinbouw-Onderlinge” opgericht.

In latere jaren — ben ik wel ingelicht, dan gaat het hier om het jaar 1911 en volgende jaren — kwam de oprichting en inwerkingstelling van verschillende provinciale organisaties tot stand, die meer in het bijzonder bestemd waren om de Roomsch-Katholieke landbouwers en tuinders op te nemen. Evenwel hadden ook de Roomsch-Katholieke werkgevers zich reeds van den aanvang af voor het toekennen van een ruimere mate van vrijheid uitgesproken. Aan de hiervoren door mij besproken actie van het Nederlandsch Landbouw-Comité had ook de Roomsch-Katholieke Boerenbond, toenmaals lid van dat Comité, deelgenomen.

Wanneer ik in den vervolge meer in het bijzonder spreek over de Centrale Landbouw-Onderlinge en de Tuinbouw-Onderlinge, dan is zulks slechts, omdat deze vereenigingen mij meer van nabij bekend zijn, dan de vereeniging van den Roomsch-Katholieken Boerenbond, de „Boeren- en Tuinders-Onderlinge”, tot voor kort bekend onder den vroegeren naam, de „Boerenherv verzekering”.

Genoeg zij in dit verband te vermelden, dat de regeling der schadeloosstellingen bij de Roomsch-Katholieke organisatie overeenkomt met die bij de Landbouw-Onderlinge en Tuinbouw-Onderlinge.

Hadden de aanspraken, die de bedrijfsongevallenregelingen der Landbouw-Onderlinge en Tuinbouw-Onderlinge, onderscheidenlijk 1 Januari 1910 en 1 Juli 1909 in werking getreden, aan de arbeiders toekenden, geen minderen omvang dan die, welke hun in het Regeeringsontwerp waren toegedacht, in menig opzicht paste deze voorziening der uit het vrije maatschappelijk verkeer opgekomen organisaties zich veel beter dan de wettelijke regeling aan de eischen van het bedrijfsleven in den land- en tuinbouw aan. Juist doordat het hier vereenigingen betrof, door de landbouwers en tuinders zelf gesticht en bestuurd, bleek het mogelijk de belangstelling en de medewerking der betrokken werkgevers in deze zaken te verkrijgen en blijvend te behouden en een zoo innig contact met het bedrijf in stand te houden, dat telkens zonder vertraging die wijzigingen konden worden aangebracht, waarvan de wenschelijkheid door de practijk werd aangetoond.

Een ieder, die in deze zaken een onbevooroordeeld inzicht wil en kan hebben, zal moeten toegeven welke voordeelen een uit het bedrijf gegroeide organisatie heeft boven een aan het bedrijf van boven opgelegde regeling. Hoe vaak zien wij niet dat, wanneer een wet is uitgevaardigd en er in de practijk van het bedrijfsleven, dat zich aan de wettelijke regeling moet aanpassen, botsingen ontstaan, die daaraan verbonden

storingen zoowel aan het bedrijfsleven als aan eene goede uitvoering der wet afbreuk doen. Dergelijke bezwaren komen niet voor, wanneer de regeling uit het particulier initiatief voortspruit en ook in haar verdere ontwikkeling het contact met het bedrijfsleven kan blijven behouden. Ook is het een door wel niemand te betwisten feit, dat met het aambrengen van wijziging in de wettelijke regeling en aanvulling harer leemten zeer veel tijd, — soms tal van jaren — gemoeid is en bovendien werkt de gestadige verpolitieking van het staatkundig leven nadeelig in op de voldoening aan door het bedrijfsleven als noodzakelijk erkende behoeften.

Door de wijze, waarop de land- en tuinbouwers zich vrijwillig in bedrijfsvereenigingen organiseerden, kon steeds in een kort tijdsbestek worden voldaan aan behoeften, van welke ontstaan in de practijk bleek en was het mogelijk noodzakelijke wijzigingen zeer snel aan te brengen.

Zoo konden deze organisaties de belangen der verzekerde arbeiders op voor hen doelmatiger en tevens voor de werkgevers goedkooper wijze worden behartigd, dan wanneer dit had moeten geschieden door ambtenaren, die buiten het bedrijf en buiten het leven der werklieden stonden en niet of slechts weinig bekend waren met de plaatselijke omstandigheden. Immers door een sterk gedecentraliseerde wijze van uitvoering was het mogelijk de behandeling der ongevallen zeer wlug te doen geschieden. Mede doordat de locale behandeling der ongevallen in handen werd gelegd van Plaatselijke Ongevallen-Commissies, gekozen uit de leden van de plaatselijke afdelingen der vereeniging, dus uit landbouwers en tuinders zelf, welke personen hun tijd en arbeid kosteloos ter beschikking stelden en ter zijde werden gestaan door secretarissen, die met slechts geringe vergoedingen genoegen namen, werkte de organisatie goedkoop.

Wanneer men bedenkt, dat de kosten der ongevallenverzekering, uit te voeren volgens het stelsel van het Regeeringsontwerp van 1905, door de voorstellers zelf werden geraamd op f 28,—, f 38,— en f 47,— per f 1000,— loon, ligt daarin wel eene sterke aanwijzing hoeveel goedkooper de aangeslotenen der Centrale Landbouw-Onderlinge en der Tuinbouw-Onderlinge uit waren dan zij zouden zijn geweest, ingeval de wet van 1905 ware ingevoerd. Gemiddeld betaalden zij bij deze vereenigingen f 10,90, respectievelijk f 7,31 per f 1000,— loon, terwijl in het jaar der hoogste kosten nog slechts tegen f 13,20, respectievelijk f 8,80 per f 1000,— werd afgerekend.

Door deze vrijwillig tot stand gekomen ongevallenverzekering was het mogelijk den werklieden meerdere voordeelen toe te kennen, dan hun krachtens het ontwerp van 1905 toekwamen. Ik heb, ten einde dit aan te toonen, er slechts op te wijzen dat, terwijl het ontwerp van 1905 de werklieden slechts verzekerde tegen geldelijke gevolgen van ongevallen, *hun in verband met de uitoefening van het verzekeringsplichtig bedrijf overkomen*, in de reglementen der Land- en Tuinbouw-Onderlinge de grenzen van wat binnen de bepalingen der verzekering viel, zeer ruim werden gesteld en als land- en tuinbouwwerkzaamheden ook golden *werkzaamheden in verband met of ten behoeve van den land- of tuinbouw verricht*. Was de wettelijke regeling overeenkomstig het ontwerp van 1905 ingevoerd, dan had in tal van gevallen geen schadeloosstelling kunnen zijn verleend, waarin de Centrale Landbouw-Onderlinge en de Tuinbouw-Onderlinge wel aanspraak op schadeloosstelling toekenden. Ik noem bijv. het geval van een landbouwanbeider, die buiten de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf in eene onderneming door een ongeval werd getroffen, bijv. terwijl hij een karweitje voor den patroon in diens huishouding verrichtte. Evenmin hadden volgens dat ontwerp arbeiders aanspraak op schadeloosstelling, ingeval hun een ongeval trof, terwijl zij op weg van huis naar het werk gingen of omgekeerd. Ook wanneer de patroon of niet voor derden werkte, maar alleen voor

zichzelf (bijv. een eigenaar van eene buitenplaats) of een nieuw gebouw door eigen arbeiders liet zetten of op andere wijze door hen werkzaamheden liet verrichten ter uitbreiding der zaak (het bedrijf werd in die gevallen „nog niet” uitgeoefend), zou de arbeider onder de vigueur der ontworpen wettelijke regeling niet verzekerd zijn geweest. Om de opsomming van de lacunes van het ontwerp niet te lang te maken, vermeld ik hier nog slechts het ontbreken van eene verzekering tegen geldelijke gevolgen van bedrijfsziekten, die den arbeider tot het verrichten van den arbeid ongeschikt maken.

In al deze gevallen was ook de industriearbeider onder de vigueur der Ongevallenwet 1901 niet verzekerd en eerst bij wijziging dier wet in 1921 werd te dien aanzien in het meerendeel dier leemten voorzien. Tegen bedrijfsziekten is de industriele arbeider ook thans nog niet verzekerd.

Reeds veel eerder werd, al naarmate de practijk de wenschelijkheid hiervan aantoonde, voor al deze gevallen door de Landbouw-Onderlinge en door de Tuinbouw-Onderlinge eene voor de werklieden afdoende regeling getroffen.

Ik herinner er bovendien aan dat de industriele Ongevallenwet het bestaan eener „dienstbetrekking” tusschen werkgever en arbeider eischt. Bij vele verhoudingen tusschen een ondernemer en hen, die voor hem werken, bestaat geen „dienstbetrekking” in juridischen zin, zoodat dergelijke personen volgens het wetsontwerp niet verzekerd waren. De Landbouw-Onderlinge en de Tuinbouw-Onderlinge eischten geen „dienstbetrekking”. Allen, die voor den werkgever land- en tuinbouwwerkzaamheden verrichtten, waren volgens de reglementen verzekerd. Ook alles, wat de arbeider van derden aan foien ontving, viel reeds van den aanvang af onder het loon, waarnaar de uitkeeringen werden berekend. Eerst in 1922 bracht de wetgever eene overeenkomstige wijziging in de Ongevallenwet 1901.

Uit het vorenstaande meen ik te mogen concluderen dat, doordat door het meer dan 20 jaren lang uitblijven van eene wettelijke voorziening het land- en tuinbouwbedrijf aan zichzelf werd overgelaten, de vrijwillig op zich genomen ongevallenverzekering den arbeiders tot zegen, den werkgevers tot voordeel en den wetgever tot voorbeeld werd. Door dit voorbeeld werd ook ten spijt van de voorstanders der gemonopoliseerde staatsverzekering aangetoond, dat eene goede uitvoering der ongevallenverzekering niet kan worden bereikt, zoolang niet op intensieve wijze partij wordt getrokken van de vrijwillige medewerking der betrokken belanghebbenden.

Het is ontegenzeggelijk de groote verdienste van de tegenwoordige Regeering — en in het bijzonder van den huidige Minister van Arbeid — dat met de verkregen resultaten rekening is gehouden.

Bij Koninklijke Boodschap van 3 Augustus 1921 werd bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal een wetsontwerp ingediend „tot verzekering van personen, werkzaam in de landbouwbedrijven tegen geldelijke gevolgen van ongevallen, hun in verband met de dienstbetrekking overkomen”. De Minister van Arbeid verklaarde daarbij na bekomen Koninklijke machtiging het ontwerp van 1905 in te trekken, omdat zijn bezwaar tegen dat ontwerp in hoofdzaak de daarbij geregelde organisatie der verzekering betref, welke organisatie nagenoeg geheel gelijk was aan die der bij de Ongevallenwet 1901 geregelde verzekering.

In de Memorie van Toelichting op het nieuwe wetsontwerp werd erop gewezen, hoe sinds de laatste 10 jaren verschillende organisaties van landbouwers waren tot stand gekomen, welke de ongevallenverzekering der land- en tuinbouwarbeiders hadden ter hand genomen en welke aan de arbeiders, in dienst der bij haar aangesloten werkgevers in geval van bedrijfsongeval geldelijke uitkeeringen verleenden, welke in aard en omvang overeenkwamen met die, waarop

de Ongevallenwet 1921 den door een ongeval getroffen arbeider aanspraak gaf.

„Van de zijde dier organisaties” zoo constateerde de Minister van Arbeid voorts in deze Memorie van Toelichting „is de wensch naar voren gekomen dat de komende wettelijke regeling haar in de gelegenheid zal stellen haar bedrijf te blijven uitoefenen. In het algemeen genomen hebben deze organisaties, waarvan de Centrale Landbouw-Onderlinge, de Tuinbouw-Onderlinge en de Roomsche Katholieke Boerenbond de meest op den voorgrond tredende zijn, het bewijs geleverd met ernst te streven naar eene zoo goed mogelijke vervulling van de vrijwillig op zich genomen taak,” terwijl de Minister van Arbeid heeft kunnen bevinden „dat in het bijzonder over de uitvoering der verzekering door de drie voren genoemde organisaties ook in werknemerskringen waardeering bestond.” De Minister van Arbeid verklaarde verder op het standpunt te staan dat, „waar de overheid hare bemoeiing uitstrekt tot een nieuw gebied, bij de organisatie dezer overheidsbemoeiing zoo veel mogelijk rekening moet worden gehouden met hetgeen op dat gebied in het vrije maatschappelijk verkeer zich heeft ontwikkeld en bewijzen van levensvatbaarheid heeft gegeven” en meende aan den vorenbedoelden wensch voldoening te moeten geven.

Naast deze meer principieele overwegingen hebben echter ook practische overwegingen den Minister geleid tot het voorstel om ook aan bijzondere organisaties naast openbare organen aandeel te geven in de uitvoering der verzekering. De Minister wijst dan in zijne toelichting „op den administratieven last, die de uitvoering der Invaliditeitswet op het platteland medebrengt en die belangrijk grooter is dan die, welke de uitvoering dier wet in de stedelijke districten veroorzaakt. Omdat zich bij de landelijke bevolking in het algemeen tegenzin tegen ambtelijke bemoeiing vertoont, die voor een deel wellicht moet worden toegeschreven aan zekere behoudzucht, doch voor een ander deel toch zeker te wijten is aan voorliefde voor zelfdoen, kwam het den Minister verkieslijk voor om, indien mogelijk, bij de uitvoering der onderlinge verzekering gebruik te maken van de medewerking van instellingen, welke reeds met vrucht de betrokken werkgeverskringen met het denkbeeld dezer verzekering hadden vertrouwd gemaakt.”

De wijzigingen, die als gevolg van de behandeling van het ontwerp in de beide Kamers der Staten-Generaal in de Regeeringsvoorstellen werden gebracht, zijn slechts weinige en brachten geen verandering mede van de beginselen, waarop het ontwerp rustte. Te verwonderen was het niet, dat de meeste bepalingen zonder wijziging door de Volksvertegenwoordiging zijn aangenomen; immers het voorontwerp dezer wet was zoowel in de wengadering van Commissie XI van den Hoogen Raad van Arbeid, als in die van dit college in pleno in den breede besproken en daarbij hadden werkgevers- en werknemersafgevaardigden zich reeds in groote meerderheid uitgesproken ten gunste van het door de Regeering voorgestane stelsel. Bovendien was reeds, voordat de behandeling van het voorontwerp door den Hoogen Raad van Arbeid was afgedaan, door de onbescheidenheid van een der grootere dagbladen publiciteit gegeven aan het voorontwerp. Noch na deze publicatie, noch na de indiening van het ontwerp zelf bij de Tweede Kamer bleek van eenige tegenkanting uit de kringen der betrokken belanghebbenden, hetzij dit werkgevers- of werknemerskringen waren.

Dit is daarom te meer van belang, omdat de arbeidersleiders in de eerste jaren van het bestaan der onderlinge vereenigingen dezen elk vertrouwen in de uitvoering eener vrijwillige ongevallenverzekering ontzegden. Zoo wendde in 1909 de Nederlandsche Bond van Arbeiders in het Landbouw- en Zuivelbedrijf zich met een adres tot de Regeering, dat bedoeld was als antidotaal request tegen het verzoekschrift van het Landbouw-Comité, welks inhoud ik hierboven besprak. In woord en geschrift gaven de leiders blijk van een zeker mistrouwen in de geheele zaak, doch tegen de nuchtere feiten van zoo tal van jaren waren de „gnaue” theorieën niet bestand.

In verband met het bovenstaande zij het mij vergund mij te bepalen tot eene bespreking van de regeling, zooals deze door aanneming van het wetsontwerp zonder hoofdelijke stemming in de vergadering der

Tweede Kamer van 12 Mei en van de Eerste Kamer van 18 Mei 1922 tot stand kwam.

P. A. VAN HOLTHE TOT ECHTEN.

DE FINANCIËELE TOESTAND VAN NEDERLAND.

Het Juni-nummer van de Revue Economique Internationale — waaraan elders in dit blad een bespreking wordt gewijd — bevat onder bovenstaanden titel een beschouwing van de hand van Mr. R. J. H. Patijn, waarvan de inhoud belangstelling verdient niet alleen bij de lezers der Revue Economique Internationale doch ook in ruimer kring hier te lande.¹⁾ Wij doen hieronder een overzicht volgen van den inhoud, daarbij in de eerste plaats den schrijver aan het woord latend.

Een woord aanhalend, dat op een internationale economische conferentie te Parijs in April 1920 de rondte deed — op de vraag: „Where has the money of Europe gone?” luidde het antwoord: „It has all gone to America and what you don't find in America you will still find in Holland” — begint Mr. Patijn met tegenover elkander te stellen de voor- en nadelen van het oorlogs- en na-oorlogstijdperk voor ons land. Grote winsten zijn ongetwijfeld tegenover het buitenland behaald. Uitvoer van hooggeprijsde landbouwproducten, winsten van reederijen en sommige industrieën, zeer gestegen vraag naar onze koloniale producten, hebben hieraan ieder hun deel. Daartegenover staat een verlies van ongeveer een milliard gulden op Russische fondsen en een gelijk bedrag in andere waarden, met name in Duitsche, Oostenrijksche en Hongaarsche effecten en valuta. Dan de kosten der mobilisatie en tal van andere extra uitgaven der Regeering.

Daarnaast luiden de Novemberdagen van 1918 een nieuwe periode van opvoering van overheidsuitgaven in, waartoe de stijging der belastinginkomsten, gevolg van den op een hernieuwde waardedaling van het geld berustenden schijnbloei van het bedrijfsleven nog verder bijdroeg.

„Ook wie hiermede ten volle rekening houdt kan — aldus de schrijver — aan de Regeering het verwijt niet besparen, dat zij in haar financieel beleid tekort schoot. Juist omdat wegens de gestegen geldprijzen de Staatsdienst reeds belangrijk meer moest kosten dan vroeger en omdat op den voortgang van het abnormaal sterke oecres der middelen allerminst viel te rekenen, veeleer een teruggang in de ontvangsten moest worden verwacht, was het geboden groote voorzichtigheid te betrachten bij het aangaan van nieuwe verplichtingen voor de schatkist. In dit opzicht bleef de Regeering beneden haar taak.

Het budget ging van jaar op jaar met sprongen omhoog, thans niet meer ter zake van uitgaven, die als uitvloeisel van den oorlogstoestand slechts een tijdelijk karakter droegen, maar als gevolg van wettelijke en administratieve maatregelen, die een blijvenden, veelal zelfs een stijgenden last op de schatkist legden. Ware daarmede gepaard gegaan eene energieke reorganisatie, ten einde verschillende takken van Staatsdienst op eenvoudiger leest te schoeien, dan had het financieel evenwicht wellicht gered kunnen worden. Van dien aard geschiedde echter niets. Dank zij de hooge opbrengst van de bestaande en invoering van nieuwe belastingen werd in 1918 en 1919 het budget sluitend gemaakt. Het jaar 1920 sloot met een tekort op den gewonen dienst van f 16 miljoen, welk cijfer intusschen nog niet verontrustend was te achten. Voor 1921 zal dit tekort echter de bedenkelijke hoogte van f 80 à 90 miljoen bereiken en het budget voor 1922 werpt een helder licht op den inderdaad zorgelijken toestand van het oogenblik.”

Mr. Patijn geeft dan enkele totaalcijfers mopens den groei der budgetten van de laatste jaren en vervolgt: „De Staatsbegroting, gelijk zij is samengesteld, geeft intusschen een onvolledig en daardoor onjuist beeld van den werkelijken toestand van het oogenblik. Om verschil-

¹⁾ In het oog moet worden gehouden, dat het Nederland-nummer aanvankelijk bestemd was in Maart of April jl. te verschijnen. De beschouwingen van Mr. Patijn dateren dus uit het begin van het jaar. Het bezuinigingsvraagstuk is sedertdien van verschillende zijden naar voren gebracht. Aan de waarde van het artikel doet dit intusschen niet af.

lende redenen moet het jaar 1922 met een veel grooter tekort sluiten dan het aanvankelijk geraamde van f 48 miljoen.

Bij de raming van de ontvangsten, die reeds in Augustus 1921 moest geschieden, is niet in voldoende mate rekening gehouden met den invloed, dien de teruggang in alle takken van bedrijf zal oefenen op de opbrengst der belastingen. De achteruitgang van het handelsverkeer spreekt uit de daling van de waarde zoowel van den invoer als van den uitvoer. De invoer daalde van f 3,3 milliard in 1920 tot f 2,2 milliard in 1921; de uitvoer van f 1,7 milliard in 1920 tot f 1,3 milliard in 1921. Deze belangrijke verschillen worden slechts ten deele verklaard door de daling van de prijzen in den groothandel. De economische crisis kwam eerst in de tweede helft van 1921 tot volle uiting en er zijn nog geen teekenen, die op verbetering wijzen; integendeel. De Rijksmiddelen, in de opbrengst waarvan de algemeene welvaart zich afspiegelt, vloeien dan ook aanmerkelijk trager dan in de laatste jaren het geval was. De Minister van Financiën zal vermoedelijk de eerste zijn om te erkennen, dat de inkomsten des Rijks vermoedelijk het door hem geraamde bedrag niet zullen bereiken.

Onder de uitgaven zijn drie belangrijke posten buiten beschouwing gelaten, waardoor het toch reeds niet fraaie beeld, dat de begroting voor 1922 biedt, nog gunstiger is dan de werkelijkheid.

Vooreerst moet, in verband met den stijgenden druk door de pensioenen op de schatkist geoefend, bij juiste boeking f 14 miljoen meer voor pensioenlast in rekening worden gebracht.

Voorts is nog niet in de cijfers der begroting verwerkt een premie, door den Staat uitgedoofd ter aanmoediging van de vrijwillige ouderdomsverzekering. De becijfering van hetgeen te dier zake aan het tekort van 1922 moet worden toegevoegd, is nog niet gereed. Naar ruwe schatting zal voor deze premie gedurende 30 jaren jaarlijks f 15 miljoen gereserveerd moeten worden. De mogelijkheid is echter niet uitgesloten, dat dit cijfer meevalt.

In de derde plaats ontbreekt onder de uitgaven het medeelig saldo, dat in 1922 de dienst der spoorwegen zal opleveren.

Terwijl in de eerste jaren na den wapenstilstand in de meeste landen van Europa de exploitatie der spoorwegen niet dan met groot verlies kon geschieden, was de toestand in Nederland in dit opzicht betrekkelijk gunstig. Het verlies, dat in 1919 f 14½ miljoen bedroeg, daalde voor 1920 tot f 2,4 miljoen. Weliswaar waren alle uitgaven, in het bijzonder die voor loonen en brandstoffen, sterk gestegen, doch het liet zich aanzien, dat bij de verhoogde tarieven het vervoer genoeg zou opbrengen om het financieel evenwicht te verzekeren. Het jaar 1921 gaf echter een veel ongunstiger resultaat; het zal met een verlies van ongeveer f 23 miljoen¹⁾ sluiten. Bij een lengte van 3675 KM. in exploitatie bedraagt dit verlies f 6260 per KM.”

Een en ander leidt den schrijver tot de conclusie, dat een raming van het tekort op den dienst 1922 van 100 miljoen niet van overdreven pessimisme blijk geeft.

Daartegenover staat de buitengewoon hooge druk der belastingen, naar de mededeeling van Minister de Geer in totaal op 35 pCt. van het nationaal inkomen ten bate van de publieke kassen beslag leggende.

„Uit den aard der zaak doet een zoo zware belastingdruk zijn invloed gevoelen op de levenswijze van verschillende kringen der bevolking. Zelfs de rijksten zien zich vaak noodzaak den voet, waarop zij leven, in te perken. In de huishoudens met gemiddelde inkomens moet bezuinigd worden op genoegens, die men zich tot dusver kon veroorloven, op de kosten van voeding, op de opvoeding van kinderen enz. Onnoodig te zeggen, dat men tegenwoordig overal verzuchtingen kan hooren over de hooge belastingbiljetten. Toch is juist datgene, waaraan het publiek aanstoet neemt, de eenige goede zijde van onze huidige belastingen. Ook de meer gegoede klassen der bevolking mogen er waarlijk wel aan worden herinnerd, dat de wereld door den oorlog armer is geworden: aanmaning tot vereenvoudiging van de levenswijze is allerminst overbodig en de drang daartoe werkt oeconomisch heilzaam. Heel wat bedenkelijker dan de hinder, door de particulieren ondervonden, zijn de gevolgen van den belastingdruk voor het land en zijn toekomst.

Terecht begint men zich bezorgd te maken over het toe-

¹⁾ Zoodaals men weet is het gepubliceerde definitieve verliescijfer nog belangrijk hooger. Het bedraagt f 30.903.000 miljoen, gevende een verlies van f 8409 per KM.

nemend aantal der bemiddelden, die ons land verlaten en zich elders vestigen. Velen van hen, wier omstandigheden hen hier niet binden, zoeken in een mooie natuur of een groot centrum buitenslands een woonplaats, waar zij voorloopig niet in aanraking komen met den belastingambenaar. Onder degenen, die zich door harden arbeid onder de tropische zon omzer koloniën een vermogen verdiend hebben, komen er steeds meer, die niet bereid zijn de helft of meer van het inkomen daaruit aan de publieke kassen af te dragen en die zich bij hun terugkeer naar Europa in een minder duur land vestigen dan Nederland.

Van veel verder economische strekking intusschen is, dat ons tegenwoordig belastingstelsel den ondernemingsgeest verlamt, het oprichten van nieuwe zaken tegengaat en soms zelfs tot het opheffen van bestaande zaken aanleiding geeft. Feitelijk zegt tegenwoordig de fiscus tot den ondernemer: als het U goed gaat, zult gij mij 30, 40 of meer procenten van uw winst afstaan en als het U niet goed gaat, laat ik de 100 pCt. van uw verlies voor uwe rekening. Geen wonder, dat menigeen ervan afziet, zijn geld op dergelijke voorwaarden in een bedrijf te steken of te laten en er de voorkeur aan geeft obligaties te koop, die hem weliswaar matige doch vaste opbrengst waarborgen. Men had zich hier geveleid met de hoop, dat na den oorlog een groot aantal buitenlandsche handelshuizen en industrieelen in ons neutrale land kantoren en fabrieken zouden hebben geopend, om van daar uit gemakkelijker in alle richtingen handelsrelatiën te kunnen aanknoopen. Dit is in veel minder mate het geval geweest dan men mocht verwachten; inlichtingen omtrent de eischen, die de fiscus hier stelt, hebben menigeen afgeschrikt.

Ook het feit, dat bijna mergens het leven zoo duur is als in Holland, hangt voor een goed deel rechtstreeks met de belastingen samen. De consument moet behalve zijn eigen belastingen uit den aard der zaak betalen die van den fabrikant en die van de tusschenhand. Wie zaken doet, boekt de belastingen onder zijn onkosten en moet deze in den verkoopprijs terugvinden. Vandaar het verschijnsel, dat trots de daling van de prijzen van tal van grondstoffen de detailprijzen slechts weinig zijn verminderd. De duurte van het levensonderhoud dwingt tot het betalen van hooge loonen en salarissen; deze nopen den Staat en de Gemeenten tot grooter uitgaven en verminderen hun inkomsten door de ongunstige werking op de resultaten der bedrijven; gevolg: vernieuwde opschroefing van de publieke heffingen. Zoo bewegen wij ons in een vicieuze cirkel, die als zodanig nog slechts door een deel der bevolking wordt begrepen, maar algemeen een gevoel van onbehagelijkheid en wrevel doet post vatten. Onze hooge belastingen zijn zeker niet de eenige oorzaak van de crisis in handel en bedrijf, die ons land evenzeer als de overige wereld teistert; zij verergeren deze echter en staan haar herstel in den weg.

Eerstiger nog voor de toekomst van ons land is, dat een belastingdruk, als waaronder wij thans gebukt gaan, kapitaalvorming zoo goed als onmogelijk maakt. Alleen door gestadige vorming van nieuw kapitaal is verarming van een Natie te voorkomen. Al wat door menschen gemaakt is, gaat door den tijd en het gebruik te niet. Op het nationaal vermogen is een voortdurende afschrijving noodig. Bovendien eischt de toeneming van bevolking nieuw kapitaal, wil het toekomstige geslacht zich op hetzelfde peil van welvaart kunnen handhaven als het levende. De groote, welhaast de eenige bron van kapitaalvorming is wat de particulieren onverteerd van hun inkomen overhouden. Het individu spaart niet voor de gemeenschap; de zorg voor den eigen ouden dag en meer nog die voor het gezin brengt hem daartoe; de gemeenschap trekt er echter in economischen zin de vruchten van en dank zij den spaarzin van vroegere geslachten staat ieder nieuw geslacht telkens sterker in den levensstrijd. Intusschen, een inkomen kan slechts éénmaal worden gebruikt. Indien de overheid een veel grooter percentage van het inkomen voor zich opeischt dan vroeger, spreekt het vanzelf, dat voor sparen minder overblijft. Stijgen de uitgaven van een gezin, dan gaat men niet aansponds over tot inperking van de levenswijze, waaraan men gewoon is, maar wordt eerst aangesproken het deel van het inkomen, dat tot dusver kon worden overgehouden en belegd. Het lijdt geen twijfel, dat de hoogere belastingen thans betaald worden uit het deel van het nationaal inkomen, dat vóór den oorlog tot kapitaalvorming werd aangewend. Onze bankiers weten, dat van de groote inkomens tegenwoordig weinig of niets wordt belegd, terwijl de gemiddelde en kleine vermogens eerder slinken dan toenemen. Dit is niet anders dan een geleidelijk verarmingsproces."

Achteruitgang van vermogen en toeneming van

vertering vormen ook hier te lande het beeld van den tijd. Ook ten onzent blijft de kapitaalvorming ten achter; komt hierin niet spoedig verbetering, dan moet een verdere economische achteruitgang intreden, die op den duur noodlottig zou kunnen worden voor onze geheele beschaving.

„De Staat kan ten deze grooten invloed oefenen zoo ten goede als ten kwade. Bewondert hij alles wat den arbeids- en den spaarzin aanwakkert, gaat hij voor op den weg van krachtige inperking van uitgaven en weet hij de offers, die de gemeenschap thans eischt, te verlichten, dan is reeds veel gewonnen.

Ook zullen bij de reorganisatie van ons belastingstelsel andere beginselen moeten voorzitten dan die, welke in de latere jaren althans in Nederland en in Engeland in toepassing werden gebracht. Als eerste eisch van een goed belastingstelsel gold, dat zooveel mogelijk naar billijkheid moet worden gestreefd; vandaar dat in de mooden der schatkist vooral langs den weg van sterk progressief geregelde belastingen werd voorzien. Dit was volkomen juist zoolang slechts een betrekkelijk klein deel van het nationaal inkomen voor den publieken dienst in beslag genomen behoeft te worden. Bij de tegenwoordige opvoering van de uitgaven voor Staat en Gemeenten zijn echter de economische gevolgen van een dergelijk stelsel zoo schadelijk geworden voor het volk in zijn geheel, dat het aanbeveling zou verdienen ons belastingstelsel aan een herziening te onderwerpen, waarbij men zich niet uitsluitend door ethische en sociale overwegingen zou moeten laten leiden, maar ook rekening zou moeten houden met de werking uit economisch oogpunt. De indirecte belastingen en heffingen alsmede de verteringsbelastingen, die beide de strekking hebben talrijke bevolkingsklassen tot beperking van uitgaven te nopen en die minder aan kapitaalvorming in den weg staan, zullen ten deele de plaats moeten innemen van de thans zeker te hoog opgevoerde directe belastingen.

Deze beschouwing moge op het eerste gezicht reactionair klinken, zij vindt niettemin hare rechtvaardiging juist in de toekomstige belangen van de minst bemiddelden in onze samenleving. Er is nu eenmaal een tegenstelling tusschen de belangen van de arbeiders, die nu leven, en van de arbeiders, die over 10, 20 jaren en later zullen leven. Wie het voor deze laatsten opneemt, moet den moed hebben in te gaan tegen de leuzen, die momenteel in de volksvergaderingen toejuiching vinden."

Dit alles leidt den schrijver tot de conclusie, dat drastische vermindering der staatsuitgaven onvermijdelijk is: Het evenwicht van het budget zal in lange jaren niet te herstellen zijn, tenzij men op de gewone uitgaven van den Staat ongeveer 25 pCt. weet te schrappen. Een bezuiniging tot een jaarlijksch bedrag van ongeveer f 150 miljoen is dringend geboden.

Mr. Patijn wijst vervolgens op de toenemende moeilijkheden, verbonden aan de voorziening in de leemingsbehoeften van den Staat, de leeningen in Amerika met hunne nieuwe lasten op het nageslacht, de zoozeer opgelopen schuld op korten termijn op de geldmarkt, in de hand gewerkt door de vreemde tegoden, die hier te lande tijdelijk een onderkomen hebben gezocht. De schrijver wijst in dit verband op de betrekkelijke stabiliteit van den Nederlandschen gulden en stemt in met de in dezen door de Nederlandsche Bank gevolgde politiek.

Hij vervolgt:

„Het beeld, dat de financieele toestand van Holland momenteel vertoont, is zeker verre van schitterend. Volgens een recente uitspraak van Lloyd George is het grootste gevaar, dat de naties bedreigt, dat van het bankroet. Zoover is het hier te lande nog niet gekomen, maar nog één of twee jaren van het sedert den oorlog gevolgd financieel régime en het woord van Lloyd George zou ook voor Nederland gelden.

Het mag bevreemdend schijnen, dat de openbare mening zich niet eerder verontrust heeft over den gang van zaken. Ons volk heeft als een volk van zakenmannen het onverbreekelijk verband tusschen goede financiën en een goede politiek steeds intuïtief gevoeld. Aan waarschuwend stemmen ontbrak het ook thans niet; er werd echter niet maar geluisterd. De verklaring hiervan moet gezocht worden in de mentaliteit, tijdens de wereldcrisis in het leven geroepen.

Gedurende de oorlogsjaren was het geheele economische en financieele leven van ons volk op losse schroeven gezet. Terwijl sommigen in enkele jaren rijk werden, zagen anderen, die altijd als goede huisvaders hun zaken hadden be-

heerd, zich buiten hun schuld verarmen. Onder de meer gegoede klassen der bevolking vatte een zeker fatalisme post, dat de vroegere zorg voor de toekomst ondermijnde. Daarbij kwam, dat de daling van de waarde van het geld, waarvan de betekenis zelfs tot de ontwikkelden slechts zeer langzaam doordrong, het inkomen in geld van talrijke groepen der bevolking, zoowel onder de vermogenden als in het bijzonder in de werkliedenklasse, snel deed toenemen. Weliswaar stond daartegenover de als zeer hinderlijk ondervonden duurte van het levensonderhoud, maar deze werd veelal als een voorbijgaand verschijnsel aangemerkt. Onze oeconomen schreven de tijdschriften vol over de vraag, of de duurte een gevolg was van de inflatie van het ruilmiddel dan wel de inflatie van de duurte; het publiek liet deze beschouwingen, die het toch niet kon volgen, ongelezen en leefde voort in een vage hoop, dat het meerdere inkomen wel behouden zou blijven, terwijl de prijzen na den oorlog spoedig tot het oude peil zouden terugkeeren. Van daar een zorgeloosheid bij het doen van uitgaven, die sterk afstak bij de voorzichtige zuinigheid, welke vroeger ons volk kenmerkte. De gemakkelijkerheid, waarmee geld werd uitgegeven, had ook een bedenkelijken terugslag bij de meeste takken van administratie. Leefden reeds vele particulieren boven hunne krachten, in den publieken dienst werd dit in nog veel sterker mate het geval. In de bureaux van den Staat en van vele gemeenten heerschte een onbezorgdheid op het punt van geld, die vroeger niet zou zijn geduld.

Wat de Volksvertegenwoordiging betreft, deze is ten onzent gelijk in de meeste landen reeds sinds langen tijd ontrouw geworden aan haar historische roeping om de koorde van de beurs in handen te houden. Door hare samenstelling zeer geschikt om uiting te geven aan de wenschen en verlangens, die in het volk leven, is zij voortdurend minder in staat zich te kwijten van haar taak om deugdelijke controle op de Regeering te oefenen. De ondervinding der laatste jaren heeft dit voor zooveel betreft het financieel beleid duidelijker dan ooit in het licht gesteld. Wel verre van de Regeering op den voor 's Lands financiën zoo gevaarlijken weg, waarop zij zich bevond, te stuiten, dreef de Tweede Kamer der Staten-Generaal deze daarop in steeds sneller tempo voort. In dit opzicht bestond tusschen de verschillende politieke partijen een homogeniteit, die op ieder ander gebied ver te zoeken was. De Regeering, die over 's Lands gelden beschikte met zoo ruime hand als niet eene harer voorgangers zich ooit vermeten had te doen, vernam daarover niet alleen bijna nooit een woord van ernstige kritiek maar moest zich nog vaak genoeg verdedigen tegen het verwijt van schrielheid en bekrompenheid. Geen onzer politieke partijen gaat hier vrij uit. Het is misschien een geluk, dat, nu de zorgelijke toestand der schatkist eindelijk wordt ingezien en men vrij algemeen begint te gevoelen, dat het zoo niet kan doorgaan, alle partijen evenzeer schuldig zijn aan de moeilijkheden, waarin wij ons bevinden, en elkander te dezer zake niets hebben te verwijten. Wellicht kan dit ertoe bijdragen, dat de handen worden ineengeslagen om het kwaad te herstellen en den wagen weer in het spoor te brengen."

Het beleid van den Minister, in wiens handen van 1918 tot 1921 het bestuur onzer Staatsfinanciën was gelegd, heeft geen blijk gegeven, dat deze bewindsman de in deze tijden noodige eigenschappen in voldoende mate bezat. Zijn opvolger staat voor een uiterst moeilijke taak. Mr. Patijn wijdt aan deze taak enkele beschouwingen — waarbij opnieuw bedacht moet worden, dat het artikel reeds in het begin van dit jaar voltooid werd — en eindigt aldus:

„Zonder zwaren strijd zal het doel niet zijn te bereiken. De medewerking van den Ministerraad voor reorganisaties als thans noodig zijn, kan alleen verkregen worden, indien verscheiden leden van het Kabinet, met name de Ministers van Arbeid, van Onderwijs en van Oorlog, er zich bij neerleggen, dat een streep gehaald wordt door een deel van hetgeen zij tijdens hun ambtsvervulling hebben tot stand gebracht. Heeft de Minister van Financiën dit weten door te zetten, dan wacht hem het moeilijkste deel van zijn taak: het bezweren van den storm, die zal opgaan onder de velen tegen wier belangen of tegen wier lievelingsdenkbeelden hij zal moeten ingaan. Als leuze is „bezuiniging" thans populair; het zal waarschijnlijk de „cry" worden bij de verkiezingen. Dit is zeker reeds veel gewonnen. Maar hoe zullen zij, die nu deze leuze het luïdst doen klinken, zich houden als zij straks in toepassing moet worden gebracht en het mes in de wonde moet worden gezet? Zal de rechterzijde willen erkennen, dat de financiële offers, welke haar onderwijspolitiek vergt, de draagkracht der

Natie boven het hoofd zijn gegroeid, en zal zij bereid zijn iets van de moeizaam verkregen vruchten van haar volledige overwinning op onderwingsgebied prijs te geven? (Zullen de voorstanders van een krachtige bewapening inzien, dat de uitgaven voor het leger niet zijn te handhaven op het peil, waartoe zij zijn opgevoerd, en dat de juist tot stand gebrachte legerwet reeds om financiële redenen niet kan worden ingevoerd? Zullen aan de voorvechters voor de arbeidersbelangen de oogen open gaan voor de hoogst bedenkelijke gevolgen, die de arbeidsweek van slechts 45 uren rechtstreeks voor de schatkist en zijdelings voor de arbeiders zelve heeft, en zullen zij zich meerleggen bij maatregelen, die zij thans nog als onduidbare reactie brandmerken? Zullen de ambtenaren offervaardig genoeg zijn om te berusten in een korting op hun tractementen en begripen, dat de verhooging daarvan verband hield met de sterk gestegen prijzen van de eerste levensbehoeften, die zich nu weer in dalende richting bewegen? Toch zal dat alles en nog veel meer moeten geschieden, wil men terugkeeren tot de gezonde financiële politiek van vroeger dagen met haar rijke vruchten voor den gestadigen vooruitgang van de algemeene welvaart.

Er valt ongetwijfeld een moeilijk stuk werk te doen, dat veel doorzettingskracht van de zijde der Regeering en veel zelfbeheersching van die van het volk zal eischen. Maar het moet worden aangevat en het zal na korter of langer tijd slagen, omdat de geheele oeconomische toekomst van ons land op het spel staat.

Onze Natie heeft altijd getoond in moeilijke tijden de kracht te vinden, die zij voor haar zelfbehoud noodig had. In 1840 en volgende jaren hebben wij met onze staatsfinanciën een tijdperk van nog dieper inzinking doormaakt; evenals nu werd ook toen het karakter van de financiële crisis nog verscherpt door een ernstige malaise op het gebied van den handel, toenmaals meer nog dan thans de hoofdbron van ons volksbestaan. Kort na de afscheiding van België was Holland tot den rand van het staatsbankroet genaderd: eene catastrofe scheen nabij. Ons land, dat gedurende ettelijke tientallen van jaren geleden heeft onder de volslagen verarming in den Napoleonischen tijd, had destijds heel wat minder weerstandsvermogen en heel wat minder verscheidenheid van bronnen van inkomst dan tegenwoordig. Niettemin is men er onder leiding van verstandige staatslieden in geslaagd in weinige jaren het budgetair evenwicht te herstellen en weer orde te brengen in onze financiën.

Met nuchteren zin zich onthoudend van het najagen van hersenschimmen op staatkundig gebied en genietend van de zegeningen des vredes, is ons volk, arbeidend en sparend, er allens in geslaagd de welvaart, die in vroeger eeuwen zijn deel was, te herwinnen. Op het kleine stukje van het Europeesche territoir, dat Nederland heet, vindt thans een bevolking haar bestaan, in ziental 4.100.000 sterker dan 80 jaren geleden, een bevolking beter gevoed, beter gekleed, beter gehuisvest, beter onderwezen dan destijds. Slechts voor een klein deel is dit te danken aan de ontginning van rijkdommen, die eerst door een vooruitgang van de techniek bereikbaar zijn geworden. Afgezien van zijn bijzonder gunstige ligging, is ons land met natuurlijke rijkdommen karig bedeeld. Wat van Holland geworden is, is het resultaat van den gestadigen arbeid zijner rustige en ordelievende bevolking. Een Natie verliest haar fundamenteel karakter niet dan na lange, lange eeuwen, ook al schijnt het onder den invloed van groote beroeringen soms tijdelijk anders. Dezelfde nationale eigenschappen, die ons in vroeger tijden in staat hebben gesteld moeilijkheden als die van het oogenblik te boven te komen, zullen ons ook ditmaal doen slagen. De kentering in de openbare meening in zake de publieke financiën valt waar te nemen en is te beschouwen als het eerste symptoom van een herstel, dat zich aankondigt. Tot dat herstel naar zijn krachten mede te werken is een schoone taak voor ieder, die het wel meent met ons Volk."

KAPITAALSINTERING IN DUITSCHLAND.

Jhr. F. W. L. de Beaufort schrijft ons:

De jongste, voortdurende daling van de Deutsche valuta heeft de aandacht wederom gevestigd op het Deutsche probleem. Scheen vóór den moord op Rathenau voor het oogenblik een min of meer stabiele basis bereikt te zijn, nadien heeft de daling een omvang en snelheid bereikt, als nog op den langen lijdensweg van de Mark niet is voorgekomen. Het Deutsche probleem, dat door allerlei politieke oorzaken, bij het Russische dreigde achtergesteld te worden, heeft zichzelf met vernieuwde kracht op den voorgrond gedron-

gen. Het kan ook moeilijk anders. Desnoods kunnen de wereldhandel en -industrie het langen tijd buiten Rusland stellen, een toestand van financiële en economische desorganisatie in Duitschland, in het hart van Europa gelegen, moet echter noodwendig de overige wereld met zich medeslepen.

Op den ernst voor Duitschland van den huidige toestand behoeft niet gewezen te worden. Een dagelijksche, snelle stijging van het prijsniveau, noodzakelijke loonsverhoogingen, verminderde uitwerking van de nieuwe belastingen en Zwangsanleihe, een steeds sterkere aandrang om liquide geld in „Sachwerten” om te zetten, waardoor de liquiditeit algemeen vermindert, het binnenlandsch vertrouwen in de Mark steeds dieper zinkt en de prijsstijging nog verhaast wordt; zijn de noodlottige gevolgen. Groote kapitaalverschuivingen, met alle daaraan verbonden nadeelen, vinden plaats. Ook is het onmogelijk de biljettenpers in een langzamer tempo te laten werken. Zoo steeg, ondanks alle ernstige pogingen, om deze geldmakerij binnen behoorlijke perken te houden, de biljettenomloop in de week van 28 Juni op 6 Juli van 158.000.000.000 M., op pl.m. 169.000.000.000, eene vermeerdering grooter dan ooit te voren. Het kan ook moeilijk anders; in het buitenland is de Markvaluta vrijwel onverkoopbaar, terwijl de eischen, zoowel voor eigen behoeften, als leveringen en betalingen aan geallieerden nog onverminderd voortduren. Waar de regeering zeer ernstige pogingen doet de verdere inflatie in te dammen, staat zij voor de onmogelijkheid dit te bereiken, zonder verstoring van het geheele economisch leven. Zoo heerscht er, ondanks de groote vermindering van den biljettenomloop een zeer ernstige credietnood. Crediet komt meestal op 12 pCt. en hooger te staan. De banken hebben de „Lombardiering” van effecten streng ingeperkt. Waar vroeger de Dahrlehnkassen effecten beleeningen slechts onder zeer zware eischen beleenden (koersen boven de 150 pCt. werden niet erkend) zijn deze door de maatregelen der banken gedwongen hunne eischen te vergemakkelijken, eene beleeningsvorm, die direct tot inflatie voert!

De huidige noodtoestand schijnt weliswaar ook zeer langzaam de oogen der andere volkeren te openen voor de gevaren, die een Deutsche ineenstorting ook voor hen medebrengt, maar deze meer nuchtere opvattingsverandering gaat bij enkelen zeer langzaam, terwijl het gebrek aan vertrouwen in Duitschland met angstwekkende snelheid verder gaat. Deze langzame verheldering der geesten gaat van verschillende zijden gepaard met min of meer goedgemeende voorstellen om met kleine middelen eene voorloopige verbetering te bereiken. „Sachlieferungen”, alsof iedere Devisenbetaling niet in haar grondvorm eene „Sachlieferung” weergeeft. Ze kunnen hoogstens dienen als een geringe prikkel tot invoer van Deutsche waren in een gewenschte richting, zonder den inlandschen handel al te zeer te benadeelen. De inflatie wordt daardoor niet verminderd. Het plan le Troquer is in den grond eveneens „Sachlieferung” in den vorm van werkkrachten, die anders aan Duitschlands uitvoer zouden kunnen medewerken. Verduisterend werkt eveneens Duitschlands verzoek, wegens eigen kolentekort, het achterstallige op kolenleveringen aan de geallieerden met Engelsche kolen te leveren. Deze moeten ten slotte toch weer met eigen uitvoer betaald worden. Zoo ook een kleine leening, zooals o.a. de Daily Telegraph dezer dagen voorstelde, terwijl men het waarschuwende voorbeeld van Oostenrijk voor oogen heeft wat met kleine leeningen bereikt wordt — of liever niet bereikt wordt! Al dergelijke middelen dienen slechts om de waarheid voor het oogenblik te verdoezelen en daardoor het kwaad dieper te laten voortwoekeren. De waarheid is dat iederen dag, dat de huidige toestand voortduurt Duitschland meer van zijn eigen kapitaal inteert en een later herstel moeilijker gemaakt wordt. Middelen als valutarechten en dergelijke kunnen wellicht oogenblikkelijk voor de omringende lan-

den de gevolgen verminderen, de oorzaken blijven voortwoekeren en geen land ter wereld zal zich ten langen leste kunnen onttrekken aan de huidige toestanden en verarming van Duitschland. Hulp moet komen, snel en zonder halfheid. Geheel op eigen kracht steunen is onmogelijk. Willen de geallieerden nog eenige werkelijke schadevergoeding krijgen, dan is noodig een onmiddellijke staking van directe en indirecte oorlogsbetalingen, totdat eene internationale leening Duitschland in staat stelt en eigen toestand te verbeteren en de geallieerden tevreden te stellen. Dan pas kunnen aan Duitschland zeer strenge eischen worden gesteld, omtrent eigen inwendige huishouding, daar voordien geen maatregel doeltreffend zijn kan. Het moratorium verzoek van Duitschland is evenzeer een belang voor Frankrijk en de andere landen, als voor Duitschland. Deze leening, gepaard gaande met een regeling van Duitschlands verplichtingen voor minstens een tiental jaren, moet ook groot genoeg zijn om het vertrouwen in Duitschland weder te herstellen. Kenmerkend bij de huidige markendaling is de passieve houding van het buitenland. Werd vroeger meestal de richting door de buitenlandsche beurzen beïnvloed, daar gaat nu de richtingsbepaling totaal van Berlijn uit, terwijl het buitenland zich vrijwel afzijdig houdt en door zijn negatieve houding den val nog meer verhaast. Gegeven het zeer geringe opnemingsvermogen van de Deutsche beurzen voor buitenlandse valuta blijkt hieruit de precaire positie van de Mark wel zeer duidelijk.

Vooral van Fransche zijde wordt veel gesproken over de kapitaalvlucht naar het buitenland. Ontegengesteld bestaat deze en zelfs in zeer belangrijke mate. Ware een internationaal middel te vinden om deze gehamsterde voorraden te voorschijn te halen en te gebruiken, dan zouden de gevolgen noodlottig zijn, dan zoude Duitschland een der weinig overgebleven internationale activa in het Damaidenvat werpen, zonder tot enig herstel mede te werken.

Waar crediet nu moeilijk te verkrijgen is en toch noodzakelijk voor de steeds duurder aankopen van nieuwe grondstoffen, daar kunnen deze buitenlandse tegoeden wel degelijk gebruikt worden bij een *definitieve*, uitvoerbare regeling, zoo er zekerheid is, dat ze niet in het Damaidenvat terecht komen. Wordt straffeloosheid verzekerd, dan bestaat nu meer kans dan ooit op terugvloeiing, tot versterking van Deutsche industrie en handel, waaraan de middelen op andere wijze ontbreken. Hoe langer daarmee gewacht wordt, hoe meer deze kapitalen zich in het buitenland vastleggen. Een onwrikbare eisch moet zijn, dat dit actief slechts bij eene definitieve regeling verpand wordt.

In Duitschland zelf tracht men den credietnood ook te minderen door den warenwissel weder in eere te herstellen. Deze kan discontabel zijn en bij de Rijksbank ten slotte voor biljetten omgeruild worden. De credietnood is m.i. geen verschijnsel, dat met dergelijke middelen verholpen kan worden. De oorzaak ligt dieper, nl. in het kapitaalsverbruik, dat nu voor den dag komt. Werd iedere calculatie op goudbasis gedaan, werd iedere balans eveneens op goudbasis opgesteld, dan zoude blijken, dat vele bedrijven, welke nu schijnbaar met groote winsten werken, eigenlijk verliezen. En daartegen helpt geen bankcrediet, noch van de particuliere banken, noch van de Rijksbank. Hoe zuiverder de werkelijkheid ingezien wordt, hoe beter.

Voor ons land zijn al deze omstandigheden verre van hoopvol. Eerst Deutsche concurrentie, gebaseerd op Deutsche verkoopen beneden wereldkostprijs en een lager worden van den levensstandaard, steunende op kapitaalsintering van ons naburig Duitschland. Dan in de toekomst, want dat oogenblik zal toch eens moeten komen: Duitschlands productie definitief op wereldprijsniveau, gepaard gaande met eene instorting van de schijnbare Deutsche welvaart van nu, met al de daaraan verbonden gevolgen. Echter, Duitschland moet in ieder geval door deze crisis heen, hoe eerder

deze komt, hoe eerder een, wellicht langzaam herstel kan intreden. Ons land zal ook de gevolgen van deze crisis moeten ondervinden. Hoe het ook zij, voorloopig ziet de economische toestand van ons land er niet rooskleurig uit. Verheldering in het Oosten is voor ons een levensbelang. Dit alles mag voor ons geen oorzaak zijn tot berusten, al kunnen door ons land weinig doeltreffende middelen direct aangewend worden. Wij kunnen met al onze krachten medewerken aan verheldering van denkbeelden, vooral in Frankrijk en de Vereenigde Staten, en trachten het probleem van herstel terug te brengen op een zuiver oeconomische basis. En ook aan het scheppen van een atmosfeer van wederkerig vertrouwen, zonder welke geen handel en geen vooruitgang mogelijk zijn.

8 Juli 1922.

F. W. L. DE BEAUFORT.

MEDEZEGGENSCHAP.

II.

Kennis en begrip der bedrijfsvormen en hare werking zijn nog steeds een gebied van onderzoek. Tevens een gebied van proefneming of scheppingskracht. Ook waar het betreft rechtvaardige belooning en behandeling. Nemen wij aan, dat dit laatste terrein afzonderlijk bewerkt kan worden, en geschikt is voor democratische politici om zich daarop te specialiseeren, dan nog moet eenige deskundigheid geëischt worden. Of ten minste het zich stellen op den vasten bodem der feiten.¹⁾

Daartoe is te rekenen: 1o. de werkelijke, zoowel technische, economische als juridische vormen, die het bedrijf bezit; 2o. de ervaring omtrent de medewerking van arbeiders in het bedrijf buiten hun eigenlijke taak in loonarbeid; 3o. de ontwikkeling van den vakstrijd over het peil der arbeidsvoorwaarden; 4o. de positie van den individueelen werker tegenover bedrijfsleiding en vakvereniging. Uitvoerige bespreking van deze vier onderwerpen zal niemand verwachten en is ook overbodig. Volstaan kan worden met een aanduiding van de beteekenis, die er aan is toe te kennen. Allereerst de bedrijfsvormen. Zoo min als de losse individueele producent nog maatschappelijke beteekenis heeft, even zomin kan men rekenen met een verbonden produceerende bedrijfstak. De organen van het bedrijfsleven zijn *ondernemingen* en wel van allerlei grootte en samengesteldheid. Bovendien ook wisselend in komen, verdwijnen, in groei en vervorming. De bewegelijkheid wordt in hoofdzaak gekenmerkt door twee verschijnselen, concurrentie en concentratie, in strijd of in wisselwerking begrepen. In elk geval is er juridisch slechts de eenheid van de onderneming, terwijl ook technisch en economisch het bedrijf zich om deze eenheid groepeerd. *Elke aanvulling of uitbouw der zuivere bedrijfsorganisatie kan geen anderen grondslag vinden dan de organisatie der onderneming.* Dit wil niet zeggen, dat men geen organisaties kan maken, die b.v. alle beoefenaars van een of meer vakken, hetzij als werkgever of werknemer omvatten (Kamers van Arbeid), of die b.v. een bedrijfstak bestrijken (vakorganisaties). Het wil alleen zeggen, dat dergelijke nieuw te maken of reeds gemaakte instellingen, staan *buiten* de zuivere bedrijfsorganisatie, al kunnen zij den naam ervan imiteeren. Zij staan *buiten*, zij hangen hoogstens aan, of omringen de eigenaardige samenwerking ter voortbrenging, maar vormen er geen deel van. Eenige vorm van democratie, die niet binnentreedt in de onderneming, blijft behooren tot het grootere en wijde gebied der politieke democratie, en draagt daarom met den naam bedrijf, een verkeerde vlag. Slechts *met* de onderneming kan de bedrijfsdemocratie den groei en de vervorming van het bedrijfsleven medemaken. Is er nu op dit gebied eenige ervaring? In den zuiveren zin van democratie niet eerder dan door het Duitse „Betriebsräte-

Gesetz". Wel zijn er talrijke pogingen gedaan om de arbeiders buiten hun eigenlijke taak van loonarbeid in de ondernemingsorganisatie op te nemen. Deze pogingen zijn echter steeds uitgegaan van de bedrijfsleiders en werden door de arbeiders niet opgevat als uitingen van democratie, maar van verlichte despotie. Bovendien waren soms die pogingen bedoeld ter weering van vakverenigingen en werden zij dus zelfs beschouwd als taktische onderdrukkings- en strijdmiddelen. Dit heeft echter in hoofdzaak alleen beteekenis voor de „rechten-verschaffende" werking der democratie. Voor de organisatievormen komt het aan op de medewerking van het personeel eener onderneming aan het bereiken van een hoog nuttig effect. En daarvoor hebben de pogingen der bedrijfsleiders juist grootte waarde, omdat zij steeds uitgingen van kundige organisatoren, die in het bedrijfsleven reeds veel bereikten. Te meer, naarmate die pogingen niet uit humanistische motieven, maar uit organisatorische overwegingen ontstonden. In hoofdzaak gaan die pogingen langs drie wegen, te weten 1o. beheer van sociale instellingen; 2o. instelling van personeelsverenigingen en vertegenwoordigingen om daarmede te kunnen overleggen; 3o. winstdeeling, met inbegrip der uitoefening van aandeelhoudersrechten.

Drie trappen van medezeggenschap zijn daarin te zien, zij het dan ook in den vorm van gunst inplaats van recht. Wat is nu die ervaring op dit gebied? In een enkele conclusie is die niet samen te vatten, omdat de toepassing verbrokkeld, onsystematisch en in allerlei stadiën van ontwikkeling geschiedde. Daardoor kan er van een algemeene bevrediging der arbeiders geen sprake zijn. En bovendien was er een voortdurende bestrijding door de vakverenigingen, soms door belemmering, soms door onthouding. Maar een mislukking is het ook niet geweest. Integendeel. Het meest in de onderste, het minst in de bovenste der drie genoemde trappen, konden de bedrijfsleiders een succes bereiken, dat grooter was, naarmate zij er meer vertrouwen in hadden en zonder nevenbedoelingen, meer belangstelling en kracht er aan gaven. De aandacht der politieke democratie is van deze pogingen afgewend geworden door de ontwikkeling der vakverenigingen, die geheel beheerscht werd door de ervaringen, opgedaan in den *vakstrijd* over het *peil* der arbeidsvoorwaarden. De organisatie, die eerst de arbeiders, en later noodgedwongen de werkgevers opbouwden, ontleende hare vormen en middelen aan het directe doel van strijd, dat is het elkaar schade of leed doen, en van krachtontwikkeling, die daartoe werd vereischt. Zoowel in doel als in wezen zijn daarom bedrijfsorganisatie en vakorganisatie van elkaar vershillend. Zij loopen niet parallel, maar tegen elkaar, en kunnen niet versmolten worden, al is de taalkundige benaming in staat om een anderen indruk te verwekken. Oorspronkelijk kan de vakvereniging der arbeiders beschouwd worden als te staan buiten het terrein der politieke democratie, d.w.z. zich niet met de politiek te bemoeien en zich te beperken tot het beïnvloeden van de arbeidsvoorwaarden. Maar zoodra hare ontwikkeling in nationale bonden en centrale verbonden van deze, samenging met uitbreiding van de staatkundige rechten der arbeiders, toonden zij zich steeds meer, voor wat zij in wezen zijn: ingewikkelde en vertakte organen der politieke democratie, zonder daarom als kiesverenigingen te fungeren. Dat zij nog niet in een organischen samenhang zijn opgenomen is slechts veroorzaakt door de achterlijkheid van het organiseerend vermogen der politieke democratie.

De politieke democratie zal in haar streven naar gelijkheid voor hare burgers en dus ook voor hen, die in het bedrijfsleven werkzaam zijn, de hoogste levensvoorwaarden opeischen, die de bedrijfsorganisatie kan toestaan. *Tegenover* de bedrijfsleiding zullen dus steeds organen staan, die voor het peil der arbeidsvoorwaarden opkomen. De politieke democratie heeft er echter ook en wel ten bate der algemeene welvaart, belang bij, dat dit zoodanig geschiedt, dat de bedrijfs-

¹⁾ Te bedenken is, dat wij het bepleiten van rechten hier buiten bespreking laten, en alleen over het ontwerpen en aangeven van organisatievormen handelen.

organisatie niet geschaad wordt, al is zij ook gedwongen van de bedrijfsorganisatie het uiterste inzake arbeidsvoorwaarden te doen eischen. Dit is de verklaring, waarom opname van de vakbeweging, zoowel die van arbeiders als van werkgevers in de organisatie van het bedrijfsleven moet worden afgewezen. Haar taak ligt er buiten.

Ten slotte is voor de democratie in het bedrijfsleven van groote beteekenis de positie van iederen individueelen werker ten opzichte van de bedrijfsleiding, maar ook ten opzichte van de vakorganisatie. En wel omdat de grondslag van die democratie is rechtvaardigheid, terwijl bedrijfsleiding en vakorganisatie voor zoover zij elkaar vinden in strijd, en dus door macht over het individu heen zien. En toch moet ieder rechtvaardige behandeling vinden, en bij onrecht recht kunnen zoeken. En dit recht is niet gelijkheid, maar juist erkenning van de ongelijkheid in gaven, ijver en opleiding. Dat behoort niet buiten maar binnen de onderneming te geschieden. Straffen en premies, ontslag of terugzetting en promotie zijn in het bedrijfsleven noodzakelijk, maar hebben pas dan de grootste nuttigheid, indien ze rechtvaardig zijn en door toetsing aan het oordeel van het personeel ook door de overwegende meerderheid als rechtvaardig gevoeld worden. Deze rechtvaardigheid wordt echter niet gemeten aan absolute beginselen, maar aan het hoogere belang der onderneming. Voor andere, in zekeren zin moreele rechtsverrijging blijft van zelfsprekend de gewone rechter beschikbaar. De politieke democratie is niet in staat, de rechtvaardigheid aan het bedrijfsbelang te toetsen. Door haar niveleering is zij ook niet in staat aan de besten der werkers rechtvaardigheid te brengen. En daarom doet juist dit onderwerp nog eens duidelijk zien, hoe scherp de grens ligt tusschen wat er voor een werkelijke bedrijfsdemocratie noodig is, en wat de politieke democratie daarvoor tracht uit te geven.

De politieke democratie staat voor — en klopt aan — de deur van het bedrijfsleven. Achter die deur meent zij den vijand te zien, die hare ontwikkeling tegenhield, en zooals zij aanneemt, gaarne zou terugdringen. Dat is geen stemming om een juiste en waardige houding te bepalen, d.w.z. de grenzen van bemoeiing en onthouding te eerbiedigen. En toch zijn die zakelijk aangewezen, vooral in dezen tijd. De politieke democratie kan van het bedrijfsleven slechts twee dingen vorderen: 1o. Verschaf welvaart, dat is: produceer veel en goedkoop. 2o. Onthoud aan den loonarbeid niet, wat gij geven kunt aan rust, werkverlichting, belooning. Maar omgekeerd kan het bedrijfsleven van de politieke democratie vorderen: organiseert of reorganiseert u, opdat: 1o. gij de welvaart niet tegenwerkt, maar eraan meehelpt; 2o. gij de bepaling van wat aan den loonarbeid te geven is niet ten koste van de bedrijfsorganisatie en dus ten koste van de welvaart laat geschieden. Het is de politieke democratie, die zich — zooals ook voor andere onderwerpen — te hervormen heeft in hare houding ten opzichte van het bedrijfsleven. Zij heeft organen noodig, andere en deugdelijkere dan zij schiep of duldde om met het bedrijfsleven in nuttige aanraking te komen. En zullen deze organen, doelmatig zijn, dan moeten zij, scherp hun doel stellen, dat is de scheidingslijn van welvaart en sociale politiek zakelijk met kennis en inzicht, met ervaring en practischen zin opsporen; zullen die organen ook democratisch zijn, dan moeten zij zoowel uit de zuivere bedrijfsorganisatie alsook uit de vakorganisatie (inclusief die der ondernemers) hare samenstellende deelen trekken. Vertegenwoordigende organen van de groote bedrijfstakken, is dat, wat de politieke democratie behoeft. Het is echter noch medezeggenschap, noch ook bedrijfsdemocratie, al kan men het aanduiden als een bedrijfsradenstelsel.

Wanneer het bedrijfsleven, wel bewust van zijn maatschappelijke taak en van den aard zijner organische ontwikkeling, de methoden en beginselen der politieke democratie niet aanvaardt, en naar haar eigen gebied verwijst, moet het iets anders kunnen aanbieden. Het moet de bedrijfsdemocratie naar eigen beginselen en aangepast aan zijn eigen aard ontwikkelen; ten minste de bereidwilligheid daartoe toonen. Dit kan zonder de ontwikkeling der bedrijfsorganisatie te schaden, zelfs door die te bevorderen. En hoe eerder het bedrijfsleven daarmede begint, of liever het begin van de pioniers voortzet, niet verbreekt hier en daar, niet aarzelend als een compromis of concessie, maar systematisch en principieel, des te meer kans is er, dat het onderwerp medezeggenschap aan eene verwarrende behandeling en beslissing onttrokken wordt. Het bedrijfsleven heeft een sterker organiserend vermogen, en een grootere ervaring in het organiseren, dan de politieke democratie. Van dien voorsprong kan het partijtrekken. Niet in dezen zin, dat daardoor opnieuw een strijd met de vakorganisatie en de politieke democratie wordt aangebonden, want dat zou zeker niet doelmatig zijn, maar zóó opgevat, dat op den grondslag van een breed plan zoal niet de medewerking verkregen, dan toch de tegenstrubbeling vermeden werd, opdat tot de invoering over de geheele lijn kan worden overgegaan.

Kort samenvattende, zie ik in het organiseren eener bedrijfsvertegenwoordiging in bedrijfsraden en centrale raad van bedrijven, die ik ter vervanging van vele andere organen en orgaantjes, noodig acht als organieke deelen van den „nieuwen staat” geen medezeggenschap en geen bedrijfsdemocratie. Deze acht ik uitsluitend mogelijk als medewerking der loonarbeiders in de onderneming aan het doel der onderneming, d.i. een zoo groot mogelijk resultaat met zoo min mogelijk middelen. Die medewerking vormt het onderwerp van hervorming en aanvulling der bedrijfsorganisatie, zoodanig: 1o. dat sociale instellingen in hoofdzaak door het personeel beheerd worden; 2o. dat het personeel in vertegenwoordigingen zich kan uiten en gehoord worden; 3o. dat de weg gebaand wordt voor winstdeeling en aandeelhoudersrechten; 4o. dat rechtvaardigheid niet alleen betracht wordt door de leiding, maar ook getoetst kan worden aan de opvatting van het personeel.

Die medezeggenschap zal tot uiting moeten komen in vrije en snelle ontwikkeling, daar anders wettelijke dwang en dientengevolge vewarring en schade voor de bedrijfsorganisatie bijna niet te ontgaan is.

I. P. DE VOOYS.

LONDENSCHER CORRESPONDENTIE.

Het reparatievraagstuk; bezuinigingen van overheidswege; verlaging der spoorwegtarieven; discontoverlaging; handelsbeweging over Juni; katoenindustrie contra handschoenenindustrie.

Onze Londensche correspondent schrijft ons d.d. 15 Juli 1922:

We have got as near a panic over Reparations this week as we are ever likely to get: and the fact that the mark is falling again as I write will secure that public interest in the matter will not die down immediately. The situation is regarded very seriously by the Government, and both the Prime Minister and the Chancellor have refused to discuss details, though they have voiced the general sense of unrest. Speaking in the House of Commons on Thursday afternoon, the Premier said that the Government regarded a respite as „urgently necessary”. Yesterday, the Chancellor stated that discussion among the Allies „cannot be delayed any longer”, for the condition of Austria and the position of Germany „gives cause for the gravest anxiety”. So far as the Cabinet

is concerned, there are therefore no illusions left; it is felt that this is the last chance to save anything out of the wreck.

So far as the Press is concerned, it must be said that the discussion has been much more serious and objective. This is in part due to the fact that it is said that French opinion is now more moderate, so that there is now less need than there was to conceal the truth in order to avoid the charge of being anti-French: in part it is due to the general fear that things have been left too late. The statement by Sir R. Kindersley, which I quoted the other week, that when the Allies came to deal seriously with these matters, they might find it too late to do anything effective, has been more than once mentioned to me this week.

It does not do to be optimistic even now. There are of course the fanatics of the British Empire Union, formerly the Anti-German Union, whose members evidently are still in the 1918 Election mood. The „Daily Mail” probably represents a stage of opinion rather less silly, the attitude of this party being that we ought to „search Stinnes’ pocket” and that in any case, there should be „no British money for Germany”. In other words, „let the mark smash”. If this school of opinion is politically strong, for which there is something to be said, the best that can be hoped for is to let the German chaos work itself out. But even the „Times” has reached a point beyond this. The anonymous articles which it has been publishing this week, and which have attracted a good deal of attention, urge that the French and Italian debts to this country are the real stumbling block, and that with the United States in their present mood, it is the task of this country to save Europe.

The United Kingdom should accept payment of these debts in Reparation Bonds, which it should then cancel. But the articles fail to drive home that, even if the indemnity total is cut down from £ 6600 millions to £ 4400 millions, the realities of the situation are unchanged. No doubt the method is the right one, but it is clear that we must get to a total which is, absolutely expressed, within the capacity of Germany to meet. That the foreign investment of the German capitalists, and their refusal to help their own Government, have enormously damaged the case for Germany goes without saying: the effect of all the talk being that the totals held in this way have probably been much exaggerated, and the case for external assistance much weakened. But there is no doubt that the absence of talk of sanctions this week has been very remarkable.

The German situation has driven the failure of the Hague completely into the background, and there is even an absence of much press comment. The general attitude is that the whole conference was „eyewash” from the beginning. The apportionment of blame follows the political prejudices of the writers, and in fact, the Conference has been so badly reported that it is difficult to arrive at an objective opinion.

The attempt of the Government to enforce „Economy” has led to the introduction of an „Economy Bill” which incorporates a large number of miscellaneous provisions, from charging for admission to the British Museum, to the abolition of the inspectorate under the Merchant Shipping Acts, the bill dealing with various aspects of education on the way. The Bill has already been very bitterly assailed, the two provisions which I have mentioned being especially the objects of attack. Further consideration of the measure has been postponed till the Autumn session. Speaking in the House yesterday on the third reading of the Finance Act, the Chancellor of the Exchequer promised further economies in the Civil Service, and altogether was able to adopt a fairly cheerful tone.

The anticipated reductions in the railway rates have this week been announced: the

changes are very technical, and cannot be dealt with in detail here. They represent a compromise between the English railway companies and various important associations of traders, including the Federation of British Industries. The Coal Mining Association is a party to the agreement, which removes the danger, from the railway point of view, that an appeal to the Rates Tribunal will take place. But though the reductions are welcomed, they have not been given a very enthusiastic reception; the Coal Industry in particular regarding them as wholly inadequate. It is fairly clear that an attack on the wages of railwaymen is impending, though whether it will be successful is another matter.

The Bank rate has again fallen this week, to three per cent, and the deposit rate now offered by Banks is down to 1 per cent. The change has naturally been welcomed by the Stock Exchange, and has been followed by a rather more active tone in the market, whilst the rate for Treasury Bills has reached a new low record. But it is at last clear, even to the generality of the business community, that a low Bank Rate will not save the country, and there has been far less wild talk of the effect of the reduction than took place on previous occasions. As a matter of fact, there really is not much occasion for enthusiasm, for the latest trade returns are a very distinct disappointment. The figures are as follows, premising that, in comparing them with May, there were two working days less in June:

	mill. £. stg.	
	June '22 compared with May '22	
Imports	£ 4,5 mills less 5,0 pCt.
Exports	„ 5,9 „ „ 10,0 „
Re-Exports	„ 0,2 „ „ 0,2 „
	First Six months '22 compared with '21	
Imports	£ 84,6 mills less 13,4 pCt.
Exports	„ 17,1 „ „ 4,6 „
Re-Exports	„ 6,0 „ „ more ... 12,0 „
Total Exports	„ 11,1 „ less 2,6 „

Comparisons with 1921 must, of course be subject to great allowances due to the alterations in the price level. The last Board of Trade index number indicates that there has been little change in this respect recently; there is only a net fall of 0.5 per cent: though the retail cost of living number has risen by 4 points, a purely seasonal change.

The committee appointed to hear the case of the cotton industry against the imposition of a duty in fabric gloves has had its first sitting. A very vigorous speech was made by Mr. Haworth, representing all sections of the industry, in which he argued that in normal times 34 per cent of the yarn exported went to Germany, and that the cotton industry possessed no natural advantages. If the fabric glove makers in this country had any pretensions to efficiency, they should be content with the fact that they drew their raw material from makers on the spot. In any case, they were quite unable to replace to the cotton trade the loss the latter would suffer were the German market cut off. The representative of the men put the matter on its surest footing when he argued that there was no reason to suppose that as much would be bought from the British makers as was formerly bought of the German, because a rise in the price would destroy the market. The general opinion seems to be that the chances of a reversal of policy are less than they were.

INDEXCIJFERS.

Voor Juni is het indexcijfer der groothandelsprijzen weer wat gerezen en wel tot 4389, dus 17 punten. Dit is 130 punten boven het einde Februari bereikte laagste punt van dit jaar en het lijkt op het oogenblik of het eerste halfjaar van 1922 het eind zal vertoonen van de langdurige en ernstige prijsdaling, welke ongeveer twee jaar geleden begon. Het is nog te vroeg om te zeggen dat er nu eenige standvastigheid bereikt is,

maar het is zeker waar, dat de bewegingen van de laatste zes maanden heel wat minder heftig zijn geweest, dan die van de voorgaande drie jaren, en het halfjaar sluit met een kleine verhooging vergeleken met eind 1921.

Hieronder volgt de gebruikelijke — aan „The Economist” ontleende — tabel.

Data	Granen en oleeesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5)	500	300	500	400	500	2200	100,0
1 Januari 1914	563	355	642	491	572	2623	119,2
1 April	560	350½	626½	493	567	2597	118,0
1 Juli	565½	345	616	471½	551	2549	115,9
Einde Dec. 1914	714	414½	509	476	686½	2800	127,3
„ „ 1915	897	446	731	711½	848½	3634	165,1
„ „ 1916	1294	553	1124½	824½	1112	4908	223,0
„ „ 1917	1286½	686	1684½	839½	1348½	5845	263,2
„ „ 1918	1303	782½	1805½	816	1337	6094	277,0
„ „ 1919	1441½	881½	2442½	1145	1453½	7364	334,7
„ „ 1920	1344	805	1284	1216	1275	5924	269,3
„ Jan. 1921	1295½	797	1187	1128½	1209	5617	255,3
„ Febr. „	1176½	771	1038	1053	1137½	5176	235,3
„ Mrt. „	1212	727	1030	1003	1125	5097	231,7
„ April „	1196	723	1031	936	1043	4929	224,0
„ Mei „	1195	691	996	963	1065	4910	223,2
„ Juni „	1174½	665½	973½	973	1023½	4810	218,6
„ Juli „	1165	707½	958½	937	1030	4798	218,1
„ Aug. „	1184	716½	998	920½	1000	4819	219,0
„ Sept. „	1119½	688	1258	871	987½	4924	223,8
„ Oct. „	956	685	1171	816	960	4588	208,5
„ Nov. „	951	672	1117½	774	943½	4458	202,6
„ Dec. „	921½	636	1106	762	931½	4357	198,0
„ Jan. 1922	907½	654½	1066½	730	925½	4284	194,7
„ Febr. „	948	640½	1037½	696½	936½	4259	193,6
„ Mrt. „	980	687	1038	700	892	4297	195,3
„ April „	1008½	667	1010	709½	890	4285	194,8
„ Mei „	1040½	657	1079	710½	885	4372	198,7
„ Juni „	1000½	676½	1135	690	887	4389	199,5

Wat betreft Juni zijn de veranderingen in de afzonderlijke groepen grooter geweest, dan men zou afleiden uit de verandering van het totaalcijfer. In de eerste groep waren bijna alle bewegingen dalingen, uitgezonderd een aanzienlijk herstel van varkensvleesch en een kleine stijging voor gerst. Tarwe en meel lager, terwijl door het vergevorderd seizoen ook aardappelen een sterke daling ondergingen. In de tweede groep der voedingsmiddelen werd een daling voor thee en koffie te niet gedaan, door een stijging voor suiker en voorts noteerde boter aanzienlijk hoger. Uitzonderd Australische wol en hennep, welke onveranderd bleven, stegen alle weefstoffen. Amerikaansche (katoen) trok gedurende het grootste deel der maand aan, naar aanleiding van ongunstige oogstvoorspellingen, doch kon weer iets dalen op berichten van beter weder. Beide, Amerikaansche en Egyptische katoen sloten evenwel hoger. Garen en laken eveneens gerez. En-

Data	Granen en oleeesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal
Juli 1914	100	100	100	100	100	100
December 1918	226	222	293	186	241	236
December 1919	249	250	396	247	263	287
Maart 1920	261	260	484	269	309	325
Juni 1920	261	263	415	278	281	305
December 1920	233	229	209	261	230	231
Maart 1921	209	206	167	216	203	198
Juni 1921	203	188	158	210	185	188
September 1921	193	195	204	189	178	192
October 1921	166	194	190	176	173	178
November 1921	165	190	181	167	170	174
December 1921	159	180	180	164	168	170
Januari 1922	157	186	173	158	167	167
Februari 1922	164	182	168	150	169	166
Maart 1922	169	195	168	151	161	167
April 1922	174	189	164	152	160	167
Mei 1922	180	186	175	153	159	170
Juni 1922	174	192	184	149	160	171

gelsche wol, zijde, vlas en jute vertoonen matige stijgingen.

In de delfstoffengroep zijn ijzer en staal onveranderd, maar kolen zijn nogal gedaald. De bewegingen in de diversengroep waren van geen beteekenis; de voornaamste verandering was een kleine verbetering in talk.

Hiervoor geven wij een tabel, waarin de stand Juli 1914 gelijk 100 is gesteld.

Het totaalcijfer is nu, vergeleken met den stand voor het uitbreken van den oorlog, met 71 pCt. gestegen, tegen 70 pCt. een maand geleden. Vergeleken met eind Juni 1921 is de meest uitgesproken verandering die in de delfstoffengroep, welke een jaar geleden de grootste stijging vertoonde boven Juli 1914 en thans het normale cijfer het meest nabij gekomen is. De weefstoffen daarentegen, die het vorig jaar het laagst stonden, zijn nu het hoogst op een na. De eerste groep der voedingsmiddelen en de diversengroep zijn zeer gedaald, maar andere voedingsmiddelen zijn iets hooger.

Datum	Algem. index-cijf. van „the Economist”	Gem. ponden over de aig. mnd.	Herleid algemeen indexcijfer.
1 Januari 1914	119,2	12,11¾	119,6
1 Januari 1915	127,3	11,78	124,1
1 Januari 1916	151,6	11,02	138,3
1 Januari 1917	223,0	11,68	215,6
1 Januari 1918	263,2	11,06	240,9
1 Januari 1919	277,0	11,19	256,6
1 Januari 1920	334,7	10,14	281,0
Einde Januari 1921	255,3	11,37½	240,4
„ Februari „	235,3	11,34	220,9
„ Maart „	231,7	11,36	217,9
„ April „	224,0	11,30	209,5
„ Mei „	223,2	11,17	194,8
„ Juni „	218,6	11,34¼	205,3
„ Juli „	218,1	11,42	206,2
„ Augustus „	219,0	11,77	212,5
„ September „	223,8	11,77	218,1
„ October „	208,5	11,59	200,0
„ November „	202,6	11,35	190,3
„ December „	198,0	11,42	187,2
„ Januari 1922	194,7	11,47	184,8
„ Februari „	193,6	11,61	186,1
„ Maart „	195,3	11,54	186,5
„ April „	194,8	11,63	187,5
„ Mei „	198,7	11,51	189,3
„ Juni „	199,5	11,49	188,9

BOEKAANKONDIGING.

Revue Economique Internationale.
14e jaargang. Vol II No. 3. 25 Juni 1922. Nummer gewijd aan Nederland. Brussel. (Vertegenwoordiger voor Nederland W. P. van Stockum & Zn., Den Haag).

De *Revue Economique Internationale*, die erop vermag te wijzen, dat zij reeds vóór den oorlog meer dan eens aan Nederlandsche en Nederlandsch-Belgische vraagstukken aandacht gaf, wijdt thans haar Juni-nummer van dit jaar vrijwel geheel aan ons land.

Het nummer opent met een artikel van *Mr. R. J. H. Patijn*, over de financiële positie van Nederland. Van dit artikel, dat ook hier te lande alle aandacht verdient, wordt elders in dit blad een overzicht gegeven.

In de tweede plaats volgt een artikel van *Mr. G. Vissering*, dat een aantal opmerkingen bevat over het Nederlandsche Bankwezen. Na een kort historisch overzicht, waarbij met name bij de organisatie van de geldmarkt en de historische positie van de „Kamers” wordt stilgestaan, wijdt *Mr. V.* enkele woorden aan den groei van het particuliere bankwezen hier te lande in de laatste 15 jaar. In het bijzonder valt op de toeneming der deposito's in de laatste jaren. De schrijver geeft hiervoor drie oorzaken: 1o. het verband met het prolongatiesysteem, 2o. de sterke ontblooting van ons land met goederen gedurende den oorlog, waardoor overal in het bedrijfsleven de kas-

positie ruim werd, veel ruimer dan alleen op grond van gemaakte winsten het geval zou zijn geweest, en 3o. in een latere periode, de sterke toestrooming van vreemde saldi naar ons land. Dit gaat gepaard met een toenemende vestiging van vreemde bankinstellingen in Nederland. De schrijver wijst op de Standard Bank of South-Africa, verschillende Deutsche instellingen etc. Ten slotte bevat het artikel een overzicht van de ontwikkeling der Nederlandsche Bank sedert het begin van den oorlog en van de door deze instelling gevolgde politiek.

Mr. J. Westerman *Holstijn* bespreekt vervolgens het credietwezen in Nederlandsch-Indië. In de eerste plaats wordt een overzicht gegeven van de credietbehoefte daar te lande; 1o. de groote cultures, voor hun ontwikkeling aangewezen op toevloeiing van Europeesch kapitaal en daarnevens, in verband met den aard van het bedrijf, jaarlijks naarmate de oogst rijpt, een toenemende behoefte aan crediet op korten termijn vertoonend, welk laatste dekking kan vinden door bankcrediet op basis van oogstverband en consignatie en door wisseltrekking op het moederland, met de gevaren van dien; 2o. de handel, te verdeelen in export-, import- en plaatselijken handel, waarvan de exporthandel, naast noodzakelijkheid tot financiering, van tijd tot tijd, van aangelegde voorraden, voornamelijk geleid heeft tot het tot stand komen van een belangrijke wisselmarkt en wisseltermijnmarkt, de importhandel uit den aard der zaak in hoofdzaak in den vreemde gefinancierd wordt, en de plaatselijke handel in hoofdzaak in handen is van Chineezzen, die, voorzover zij niet over voldoende eigen middelen beschikken, zich de noodige fondsen verschaffen door het afgeven van promessen. In de derde plaats volgen dan de weinig beteekenende industrie en de mijnbouw, in hoofdzaak arbeidend met eigen door aandeelhouders bijeengebracht kapitaal.

De schrijver geeft vervolgens een overzicht van de bestaande bankinstellingen en van de wijze, waarop zij in de genoemde credietbehoefte voorzien, van de positie van de Javasche Bank in dit credietmechanisme en van de in 1918 en opnieuw in 1920 naar voren gekomen denkbeelden inzake de oprichting van een Hulpbank voor de Cultures.

Het vraagstuk van het inlandsche crediet wordt vervolgens besproken, waarbij de groeiende beteekenis van de desaloemboengs, de desabanken en de afdelingsbanken in het licht wordt gesteld, terwijl ten slotte enkele woorden worden gewijd aan de ontwikkeling van het effectenverkeer in Indië.

Over Indië schrijft eveneens Mr. M. W. F. Treub. Na crop gewezen te hebben in welke opzichten de crisis, welke Britsch-Indië thans doormaakt, afwijkt van de hoofdzakelijk economische moeilijkheden, waarvoor Nederlandsch-Indië zich ziet gesteld, geeft de schrijver in de eerste plaats in korte, scherpe trekken een beeld van de vraagstukken van politieke aard, waarvoor Nederland zich thans ten opzichte van Indië ziet gesteld. Het is bezwaarlijk dit betoog in het kort weer te geven, zoodat de belangstellende naar het artikel zelf verwezen wordt. Vervolgens bespreekt Mr. Treub de ontwikkeling van de voornaamste groote cultures en de positie waarin deze zich op het oogenblik bevinden. De schrijver heeft hierbij gelegenheid enkele malen de lofspraak te vermelden, die in het door het Engelsche Foreign Office uitgegeven *Peace Handbook* aan den stand van de techniek in verschillende cultures in Ned.-Indië gegeven wordt. De moeilijkheden van den na-oorlogtijd, ook voor de Indische financiën, worden ten slotte onder het oog gezien.

Vervolgens bevat het nummer nog een aperçu van de Nederlandsche Scheepvaart van de hand van Mr. van der Hoven van Oordt, en een uitvoerige en belangrijke uiteenzetting van de steenkoolpositie van ons land door prof. I. P. de Vooy.

Het nummer bevat voorts nog enkele andere bijdragen. Op de hierboven genoemde artikelen laat de redactie een beschouwing volgen van den heer Léon

Hennebicq, onder den titel: La méthode à suivre dans l'Entente Franco-belge. De heer Hennebicq meent, dat deze entente het best te verkrijgen is door het vormen van kartels, welke beide landen moeten omvatten.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned.	{ Disc. Wissels. 4	18 Juli '22	Zweeds. R.ksbk 5	10 Mrt. '22
Bk.	{ Bel. Binn. Eff. 4	18 Juli '22	Bk. v. Noorw. . 5½	18 Mei '22
	{ Vrsch. in R.C. 5	18 Juli '22	Zwits. Nat. Bk. 3½	2 Mrt. '22
Bk. van Engeland	3	13 Juli '22	Belg. Nat. Bk. 5-5½	19 Mei '21
Duitsche Rijksbk.	. 5	23 Dec. '14	Bank v. Spanje 5½	18 Mei '22
Bk. van Frankrijk	5	11 Mrt. '22	Bank v. Italië 6	20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk.	7	30 Nov. '21	F. Res. Bk. N.Y. 4	21 Juni '22
Nat. Bk. v. Denem.	5	25 Apr. '21	Javasche Bank 3½	1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
15 Juli '22	—	1¾	17/8	4-5/8	—	2¾-3 1/2
10-15, '22	—	1½-2½	17/8 2½	4-5/8	—	2¾-4 1/2
3-8, '22	2¾	2-3	2½	4-5/8	—	5-5 1/2
26 J.-1 J1. '22	—	3-3½	2½-2¾	4-5/8	—	4-5 1/2
11-16 J1. '21	4½-5/8	2½-3	5-5/8	4-5/8	—	5-6 1/2
12-17 J1. '20	3½-¾	5½	6½	4-5/8	—	7-11
20-24 Juli '14	3½-¾	2½-¾	2½-¾	2½-1½	2¾	5½-7 1/2

1) Notering van 14 Juli.

WISSELKOERSEN.

De stemming op de wisselmarkt was dooroengenomen wat vaster, hoewel nog steeds plotselinge fluctuaties voorkomen. Het £ kwam na het bekend worden van de disconto-verlaging te Londen op 11,43¼, doch herstelde zich spoedig en was ten slotte zelfs vast. De beide francs-deviesen en dollars ook vaster. Marken met plotselinge fluctuaties na 0,62—0,55 slot. Oostenrijksche kronen sterk aangeboden op 0,9 cent. Skandinavische deviesen ook beter met weinig schommelingen. Zwitserland en Italië vaster, daarentegen Spanje flauw; Buenos Aires circa 0,92.

Op de bankpapiermarkt valt een groot agio (van 3 tot 6 cent) voor Marken-scheine waar te nemen. De vraag is zeer groot, terwijl het aanbod zeer beperkt blijft, gezien de moeilijkheid het bankpapier hier te krijgen.

Ook Zwitsersche bankpapier wordt, nu het reis-seizoen in vollen gang is, met een agio van enkele dubbeltjes gezocht.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York**)
10 Juli 1922..	11.45½	21.17½	0.48½	0.011½	19.45	2.57½/8
11 " 1922..	11.47½	20.92½	0.54½	0.010½	19.47½	2.58½/4
12 " 1922..	11.47½	21.10	0.58½	0.010½	20.11	2.58½/8
13 " 1922..	11.44	21.22½	0.59	0.010½	20.12½	2.57½/8
14 " 1922..	11.46½	21.17½	0.56½	0.010	21.07½	2.58½/8
15 " 1922..	—	—	—	—	—	—
Laagste d. w. 1)	11.43	20.—	0.46	0.007½	19.—	2.57
Hoogste " " 1)	11.48	21.35	0.63½	0.01½	20.35	2.58¾/4
7 Juli 1922..	11.48½	20.32½	0.49	0.012	19.07½	2.58¾/8
30 Juni 1922..	11.47½	21.70	0.69½	0.013½	20.57½	2.60
Muntpariteit..	12.10	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Christiania *)	Zwitserland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
10 Juli 1922	66.80	55.65	42.50	49.35	40.15	97¾/4
11 " 1922	66.90	55.65	42.65	49.47½	40.05	97¾/4
12 " 1922	66.80	55.45	42.50	49.60	40.15	97¾/4
13 " 1922	66.75	55.60	42.50	49.50	40.15	97¾/4
14 " 1922	66.80	55.40	42.60	49.50	40.10	96¾/4-97
15 " 1922	—	—	—	—	40.10	—
L'ste d. w. 1)	66.60	55.20	42.20	49.25	40.—	97¾/4
H'ste " " 1)	66.90	55.80	42.80	49.70	40.30	97¾/4
7 Juli 1922	67.—	55.60	43.—	49.40	40.15	96¾/4-97
30 Juni 1922	67.—	55.70	42.65	49.45	40.50	97¾/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Notering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

2) Notering van 8 Juli. 3) Idem van 1 Juli.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parjs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
15 Juli 1922	4.44.37	8.28	0.23	38.77
Laagste d. week	4.43.37	7.90	0.19	38.75
Hoogste "	4.44.37	8.28	0.24	38.85
8 Juli 1922	4.44.62	7.82	0.19	38.83
1 " 1922	4.42.50	8.39	0.25	38.53
Muntpariteit	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	1 Juli 1922	8 Juli 1922	10-15 Juli '22 Laagste Hoogste	15 Juli 1922
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 15/32	97 15/32
*B. Aires 1) ..	d. p. \$	44 3/8	43 7/8	43 3/8	44 1/4
Calcutta	Sh. p. rup.	1/32 1/32	1/32 1/16	1/32 5/8	1/32 1/4
Hongkong ..	id. p. \$	2/7 1/2	2/7 1/16	2/7	2/7 1/8
Lissabon	d. per Mil.	3 39/32	3 3/4	3 3/4	3 29/32
Madrid	Peset. p. £	28.35	28.50	28.45	28.68
*Montevideo 1	d. per \$	44 5/8	44	44	44 5/8
Montreal	\$ per £	4.49 3/4	4.51	4.48	4.50 3/4
*R.d.Janeiro ..	d. per Mil.	7 17/32	7 17/32	7 17/32	7 17/32
Rome	Lires p. £	94 1/16	99 3/16	96 1/4	102 1/2
Shanghai	Sh. p. tael	3/7 5/16	3/6 1/8	3/5 1/4	3/6 3/4
Singapore ..	id. p. \$	2/3 39/32	3 31/32	2/3 15/16	2/4 1/32
*Valparaiso ..	peso p. \$	35.00 3/2	34.40	34.50	35.10
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/2 1/16	2/1 15/16	2/1 25/32	2/1 15/16

*Koersen der voorgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.
2) Noteering van 14 Juli.

NOTEERING VAN ZILVER

Noteering te Londen		te New York	
15 Juli 1922 35 3/4	70 3/8	
8 " 1922 36 1/4	71 1/2	
1 " 1922 36 3/8	71 3/8	
24 Juni 1922 35 7/8	70 1/8	
16 Juli 1921 37 3/4	60 1/2	
17 " 1920 52	89 3/8	
20 Juli 1914	... 24 15/16	54 1/8	

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 17 Juli 1922.

Activa.		
Binnel. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 108.068.372,44 B.-bk. " 40.416.009,94 Ag.sch. " 68.993.355,44 1/2	f 217.477.737,82 1/2
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—
Idem eigen portef.	f 67.348.284,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	67.348.284,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 31.223.217,62 1/2 B.-bk. " 6.753.472,78 1/2 Ag.sch. " 67.466.032,80 1/2	f 105.422.723,21 1/2
Op Effecten	f 94.196.216,52 1/2	
Op Goederen en Spec.	11.246.506,69	105.442.723,21 1/2
Voorschotten a. h. Rijk	11.886.583,13 1/2
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 56.238.850,—	
Muntmat., Goud	549.715.947,01	
	f 605.954.797,01	
Munt, Zilver, enz.	7.720.177,08 1/2	
Muntmat., Zilver	613.674.974,09 1/2
Effecten		
Bel. v. h. Res.fonds.	f 5.575.320,37 1/2	
id. van 1/2 v. h. kapit.	3.892.600,37 1/2	9.467.920,75
Geb. en Meub. der Bank	4.522.000,—
Diverse rekeningen	45.197.732,93
		f 1.075.017.955,95
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	5.660.599,75	
Bijzondere reserve	1.675.581,33	
Bankbiljetten in omloop	992.036.360,—	
Bankassigatiën in omloop	1.480.393,22 1/2	
Rek.-Cour. Het Rijk	f —	
saldo's: Anderen	48.157.872,01	48.157.872,01
Diverse rekeningen	6.007.149,63 1/2
		f 1.075.017.955,95

NED. BANK 17 Juli 1922 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo	f 404.599.432,04
Op de basis van 2/3 metaaldekking	196.263.507,—
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	2.022.497.160,—
Verschillen m.d. vorig. weekst.: Meer	Minder
Disconto's	15.249.817,98 1/2
Buitenlandsche wissels	24.509.942,—
Beleeningen	167.425,45
Goud	—
Zilver	112.801,92 1/2
Bankbiljetten	8.612.020,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	10.923.568,34 1/2

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschbare schulden
17 Juli 1922	605.955	7.720	992.036	49.638
10 " 1922	605.955	7.607	1.000.648	60.569
3 " 1922	605.955	7.500	1.011.468	50.397
26 Juni 1922	605.890	7.540	959.192	47.630
19 " 1922	605.890	7.163	968.829	68.072
18 Juli 1921	605.969	11.323	1.019.299	55.418
19 Juli 1920	636.399	14.714	1.027.294	127.814
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
17 Juli 1922	217.478	55.000	105.443	404.599	59
10 " 1922	232.728	68.000	105.275	400.578	58
3 " 1922	229.403	60.000	102.940	400.341	58
26 Juni 1922	176.417	—	100.968	411.390	61
19 " 1922	188.513	6.000	101.624	404.997	60
18 Juli 1921	262.090	114.700	132.560	401.595	57
19 Juli 1920	104.255	13.000	330.731	419.236	56
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1	75

1) Op de basis van 2/3 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	10 Juli 1922	17 Juli 1922
Aan schatkistpromessen..	f 428.160.000,—	f 428.930.000,—
waarv. direct bij Ned. Bk.	68.000.000,—	55.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	243.169.000,—	242.197.000,—
Aan zilverbons	28.321.949,50	28.492.025,50
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	254.686.000,—	256.745.000,—
Voorschot aan Gemeenten	31 Mei 62.040.702,94	30 Juni 48.957.697,71
te heffen Ink. belasting		
Tegoeed v.d. Postch. & G.dst	53.307.262,35	53.536.243,06

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeschb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
8 Juli 1922	202.000		270.000	60.500	135.900
1 " 1922	198.250		265.000	83.000	128.650
24 Juni 1922	199.000		264.500	69.000	132.300
10 Juni 1922	152.571	47.576	271.103	74.390	131.692
27 Mei 1922	153.183	46.977	263.581	71.963	133.693
20 " 1922	143.628	46.435	264.079	79.491	121.947
9 Juli 1921	215.792	17.533	311.552	117.341	148.007
10 Juli 1920	203.778	6.000	335.477	187.652	105.330
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 2

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Voor-schotten aan het Gouv.nem.	Diverse rekeningen 1)	Dek-kings-percentage
8 Juli 1922		143.550		300 3	***	61
1 " 1922		164.920		20.300	***	56
24 Juni 1922		149.510		9.200	***	60
10 Juni 1922	35.086	22.854	80.489	8.924	19.402	53
27 Mei 1922	33.615	21.001	71.349	7.999	19.016	60
20 " 1922	33.915	21.434	71.865	8.730	35.938	55
9 Juli 1921	36.314	20.416	103.162	21.254	26.198	52
10 Juli 1920	27.337	20.445	173.638	62.134	39.556	40
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 2/3 metaaldekking. 3) Creditsaldo.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Disconto's	Div. rekening ¹⁾
10 Juni 1922....	1.588	2.081	773	1.047	1.152
3 " 1922....	1.604	2.163	833	1.051	1.129
27 Mei 1922....	1.603	2.024	731	1.061	1.127
20 " 1922....	1.603	2.064	786	1.048	1.177
13 " 1922....	1.601	2.068	835	1.055	1.168
6 " 1922....	1.601	2.195	860	1.069	1.164
11 Juni 1921....	1.112	2.057	872	2.069	291
12 Juni 1920....	1.072	1.970	811	1.623	395
25 Juli 1914....	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
12 Juli 1922	127.901	124.249	298.635	27.500	257.411
5 " 1922	128.459	124.523	297.904	28.000	256.461
28 Juni 1922	128.947	123.048	295.374	28.500	254.312
21 " 1922	128.883	121.373	295.612	28.500	254.274
14 " 1922	128.884	121.950	299.222	28.500	258.193
7 " 1922	128.886	122.513	301.429	28.500	260.555
13 Juli 1921	128.374	127.956	325.503	28.500	289.097
14 Juli 1920	122.879	124.238	362.277	28.500	331.679
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekkingsperc. 1)
12 Juli '22	47.104	73.663	12.612	112.375	22.102	17,68
5 " '22	67.988	75.820	14.923	133.394	22.386	15,09
28 Juni '22	49.221	75.725	16.348	115.088	24.349	18,52
21 " '22	45.029	76.801	16.802	113.156	25.960	19,97
14 " '22	46.699	73.605	17.734	110.140	25.377	19,84
7 " '22	61.137	73.281	15.541	125.938	24.823	17,54
13 Juli '21	76.003	77.613	19.665	134.964	18.868	12,20
14 Juli '20	59.439	78.623	17.671	119.623	17.092	12,50
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ³ / ₄

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daaraan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekkingsperc. 1)
7 Juli '22	1.024.476	1.004.859	14.281.874	172.736.686	8
30 Juni '22	1.023.602	1.003.859	14.605.085	169.211.792	9
22 " '22	1.023.200	1.003.861	11.150.689	157.935.228	7
15 " '22	1.022.615	1.003.861	9.163.162	155.345.277	7
7 " '22	1.022.375	1.002.862	5.981.436	154.914.888	4
31 Mei '22	1.021.632	1.002.864	4.901.822	151.949.179	4
7 Juli '21	1.102.628	1.091.560	6.677.169	75.839.226	12
7 Juli '20	1.095.430	1.091.716	17.272.274	54.045.201	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Cr.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
7 Juli 1922	189.949.556	31.531.010	25.221.100	14.264.400
30 Juni 1922	190.877.495	37.173.745	25.082.800	14.588.900
22 " 1922	171.785.995	29.490.168	20.696.500	11.134.800
15 " 1922	175.657.942	36.831.696	18.656.300	9.145.400
7 " 1922	167.361.132	28.011.143	15.623.200	5.962.900
31 Mei 1922	171.170.521	33.127.990	14.440.600	4.880.000
7 Juli 1921	72.620.866	9.927.014	15.355.300	6.606.800
7 Juli 1920	44.167.064	16.939.980	30.925.600	17.231.100
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buitgeo. voorsch. ald. Staat
12 Juli '22	5.529.572	1.948.367	283.138	***	23.500.000
5 " '22	5.529.200	1.948.367	284.942	***	23.700.000
28 Juni '22	5.528.858	1.948.367	284.862	615.356	23.300.000
22 " '22	5.528.549	1.948.367	284.784	624.592	23.100.000
14 Juli '21	5.520.736	1.948.367	274.925	637.034	26.200.000
15 Juli '20	5.588.603	1.978.278	247.484	662.866	26.000.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Cr. Particulieren	Rek. Cr. Staat
	2.103.289	35.957	2.218.741	36.501.518	2.197.409	47.238
2.105.264	36.180	2.370.000	36.798.717	2.344.127	22.758	
2.331.740	36.651	2.174.770	36.039.356	2.390.692	57.681	
1.970.024	35.796	2.238.300	35.852.312	2.275.814	13.297	
2.708.782	78.482	2.214.061	37.555.470	2.703.190	23.437	
1.848.130	511.916	1.936.454	38.010.973	3.194.301	168.428	
1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. voorde.	Beleening van prom. d. prootnc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Cr. partte.
13 Juli '22	329.441	84.653	480.000	622.780	6.273.528	228.322
6 " '22	328.036	—	—	149.606	6.252.732	273.658
29 Juni '22	328.130	84.653	480.000	625.395	6.228.201	228.561
22 " '22	328.130	84.653	480.000	612.550	6.150.693	208.295
14 Juli '21	327.176	84.653	480.000	728.590	6.126.750	398.082
15 Juli '20	356.333	84.653	480.000	735.675	5.341.535	1.506.372

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenland		
28 Juni '22	3.020.868	2.171.580	—	127.498	2.124.422
21 " '22	3.019.000	2.170.056	—	127.715	2.126.304
14 " '22	3.007.794	2.186.652	—	128.684	2.122.610
7 " '22	3.010.072	2.184.123	—	123.994	2.141.531
29 Juni '21	2.461.931	1.730.795	—	163.527	2.634.475
2 Juli '20	1.971.696	1.286.229	111.531	137.805	3.168.814

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dekkingsperc. 1)	Algem. Dekkingsperc. 2)
28 Juni '22	623.161	1.939.276	105.078	74,3	77,5
21 " '22	543.035	1.854.399	105.079	75,9	79,1
14 " '22	537.592	1.929.036	104.879	72,4	77,4
7 " '22	556.437	1.896.990	104.859	74,5	77,6
29 Juni '21	1.803.165	1.685.788	102.184	56,9	60,8
2 Juli '20	2.935.279	2.539.950	94.594	38,4	41,0

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
21 Juni '22	817	11.873.822	1.254.660	13.371.133	2.919.332
14 " '22	800	10.943.997	1.339.433	14.730.535	3.281.607
7 " '22	799	10.887.452	1.398.452	14.609.406	3.305.627
31 Mei '22	799	10.906.217	1.364.418	14.413.652	3.231.920
22 Juni '21	817	11.863.069	1.254.660	13.371.133	2.919.332
25 Juni '20	814	16.970.751	1.393.709	14.298.869	2.691.880

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 17 Juli 1922.

Het is een eigenaardig verschijnsel, dat het zwaartepunt van de economische beschouwingen in den laatsten tijd verplaatst is van Rusland naar Duitschland. In de dagen van de conferentie te Genua richtte ieders oog zich naar deze plaats, om te ontdekken of de eerste sporen van een verbetering op economisch gebied hier te ontdekken waren. En toen de conferentie te Genua resulteerde in een nieuwe bijeenkomst te 's Gravenhage, concentreerde zich hier weder de belangstelling en verwachtte men het heil of den ondergang voor de wereld van het al- of niet welslagen van deze besprekingen. Doch nu gebleken is, dat met de Russen voorloopig niet te praten valt, is men klaarblijkelijk tegelijkertijd tot de conclusie gekomen, dat het inschakelen van het vroegere Tsarenrijk in den kring van het economisch verkeer toch niet van zulk een vitaal belang is, dat alle andere overwegingen hiervoor moeten wijken. En men heeft zich reeds verzoend met de gedachte, dat de wederopbouw van Europa nog zeer langen tijd in beslag zal moeten nemen en desnoods zonder medewerking der Russen zal moeten plaats vinden.

Daarentegen hebben de gebeurtenissen in Duitschland weder het volle licht doen vallen op de broeiplaats van mogelijke catastrophes, die Europa in het centrum herbergt. Het oplaaen der politieke hartstochten in Duitschland heeft opnieuw een beroering gewekt, waarvan de gevolgen tot zeer ver over de grenzen zijn gevoeld. De geweldige daling van de Mark-valuta heeft weliswaar industrieelen en handelaren voor een korten tijd weder een voorsprong gegeven op het buitenland, doch heeft aan den anderen kant het leven in Duitschland nog weer duurder gemaakt, met het hieraan verbonden gevaar van excessen der arbeidersklasse, die allicht weerklank kunnen vinden bij zekere kringen in het buitenland. Bovendien heeft de reactie van de valuta de betalings-capaciteit van Duitschland weder geheel op losse schroeven gezet. Het behoeft dan ook geenlei verwondering te wekken, dat er vooral in Engeland zeer ernstig op wordt aangedrongen Duitschland althans een beperkt moratorium toe te staan, om in dien tijd te beraadslagen op welke wijze een meer definitieve stabilisatie kan worden bereikt. In verband met deze neiging van Engeland is er dan ook reeds dadelijk een rem aangezet aan de spronggewijze prijsverheffing van de buitenlandse valuta's in Duitschland, hoewel men over het algemeen toch nog zeer sceptisch gestemd is ten aanzien van het welslagen dezer Engelsche plannen. De buitengewone omstandigheden in aanmerking genomen, moet echter worden geconstateerd, dat men op de effectenbeurzen van Duitschland toch over het algemeen betrekkelijk rustig te werk is gegaan. Het was natuurlijk onvermijdelijk, dat bij de stormachtige hausse op de deviezenmarkt, ook de koersen der verschillende aandelen het voorbeeld moesten volgen. Banken en andere emissiehuizen hebben hiervan gebruik gemaakt om groote posten nieuwe aandelen van ondernemingen, die zij nog in portefeuille hadden, bij het publiek onder te brengen. Gedurende een paar dagen toch was iedere nuchtere overweging zoek; er werd geen keuze toegepast op het materiaal der aan te koopen fondsen en het was bijna onvermijdelijk, dat hiervan gebruik werd gemaakt door hen, die belang hadden bij het onderbrengen van allerlei waarden. Deze roes heeft echter niet langer dan enkele dagen geduurd. Spoedig kwamen er verkooporders voor de pas gekochte fondsen; men zag wel in, dat er op de koortsachtige deviezen-hausse een inzinking moest volgen. Toen was het echter in vele gevallen te laat; het aangeschafte materiaal kon in vele gevallen slechts met aanmerkelijke verliezen van de hand worden gedaan. Dientengevolge is het index-cijfer voor de Berlijnsche beurs dan ook van 291 tot 282 teruggelopen. Deze beweging op de effectenmarkt heeft echter geheel zonder schokken plaats gevonden, dank zij ook de reeds voor langen tijd plaats gevonden zuivering van de markt-positie ten aanzien van zwakke posities.

Ook de beurs te Londen heeft zich niet kunnen onttrekken aan den invloed van de wisselmarkt. Hierdoor valt het dan ook te verklaren, dat de jongste discontoverlaging van de Bank of England geen invloed van betekenis heeft gehad. In meer normale omstandigheden zou het zeker sterker de aandacht hebben getrokken, dat de Engelsche circulatie-instelling thans den laagsten discontovoet heeft en dat bovendien het peil is teruggebracht tot dat van onmiddellijk vóór den oorlog. Weliswaar was de verlaging reeds lang voorzien en ook wel voor een goed deel in de koersen verdisconteerd, maar toch pleegt het feit zelf ook wel eenige medewerking te hebben. Dat dit thans niet het geval is geweest, moet vermoedelijk grootendeels aan de

wisselmarkt worden toegeschreven. Ook de koers van het pond sterling toch is niet zeer stabiel geweest. Men heeft dit toegeschreven aan de verzending van goud van Engeland naar Amerika ter betaling van geïmporteerde granen en ruwe materialen, doch het verzonden bedrag was zóó klein (circa één millioen pond), dat dit vermoedelijk niet de ware oorzaak zal zijn. Veelmeer komt het hierdoor, dat men in de City deze verzending slechts als een voorloopster van andere en grootere beschouwt, die dan aangewend zullen worden tot delging van de schulden aan de Unie. Hoewel hierdoor natuurlijk de financieele kracht van Engeland duidelijk wordt gedemonstreerd, houdt men rekening met het gevaar, dat de Engelsche wisselkoers tijdelijk kan worden ontwricht.

De beurs te Parijs is eveneens weinig geanimeerd geweest. Ondanks het feit, dat de stand van het Duitsche betalingsmiddel iets gunstiger is geworden, is men in Frankrijk bevreesd voor een verdere inzinking, welke, de ondervinding heeft het geleerd, ook de eigen valuta medesleept. Desniettenstaande houdt men nog steeds vast aan de stelling: vermindering van de Duitsche schadeloosstelling moet identiek zijn met kwijtschelding van een evenredig deel der Fransche schulden. Teneinde deze stelling en dit verlangen kracht bij te zetten, wordt gewezen op de statistieken, waaruit blijkt, dat het overgrote deel van de staats-inkomsten moet worden besteed aan de verplichting, voortvloeiende uit de schuldenlast. Een vergelijking tusschen de jaren 1913 en 1921 doet den zwaren druk der schulden wel zeer duidelijk naar voren komen:

	1913	1921
aan dienst der schulden	26,8 pCt.	52,5 pCt.
„ militaire uitgaven	35,6 „	19,5 „
„ andere takken van dienst	37,6 „	28 „

Waar echter een oplossing in deze richting vermoedelijk nog wel eenigen tijd op zich zal doen wachten, is het begrijpelijk, dat de Parijsche beurs voorloopig de gebeurtenissen met een pessimistisch oog aanschouwt.

Te New York is de markt merkwaardig vast gebleven. Vrijwel onbewogen heeft men gestaan tegenover de conflicten op arbeidsgebied, zoowel bij de mijnen als bij de spoorwegen. Dit staat natuurlijk wel in verband met den verbeterden toestand op industrieel gebied (o.a. wijst de staat van onuitgevoerde orders der Steeltrust per einde Juni een totaal aan van 5.636.000 ton; het grootste aantal sedert April 1921), doch men schijnt uit het oog te verliezen, dat deze industrieele prosperiteit in nauw verband staat met de rust op de arbeidsmarkt. Hoe het zij, tot nu toe is de markt te Wallstreet voor de alarmeerende berichten geheel ongevoelig gebleven. Zelfs is de beleggingsmarkt van dien aard, dat het in Amerika aangeboden gedeelte der nieuwe Hollandsche staatslening sterk kon worden overteekend.

Te onzent heeft de markt een verdeeld aanzien gehad. De beleggings-afdeeling had aanvankelijk onder een zekeren druk te lijden in verband met verkoopen door bezitters van de Staatslening 1922 A, die hun stukken boven den emissieprijs van de tranche B. wilden realiseren. Deze tactiek heeft medegewerkt tot het welslagen van de jongste Staats-emissie; er kon althans slechts een percentage van circa 40 pCt. worden toegewezen, terwijl de stukken op den eersten dag na de toewijzing met een agio van ongeveer ½ pCt. werden verhandeld. De overige Staatsleningen konden zich onder den invloed van dit succes ook alle herstellen.

	10 Juli	13 Juli	17 Juli	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch. 1918	86 ³ / ₄	87	87 ¹ / ₁₆	+ ⁵ / ₁₆
4 ¹ / ₂ % „ „ „ 1916	85 ³ / ₄	85 ¹⁵ / ₁₆	86 ¹ / ₈	+ ³ / ₈
4 % „ „ „ 1916	77 ⁹ / ₁₆	77	77	— ⁹ / ₁₆
3 ¹ / ₂ % „ „ „	68	68	68	
3 % „ „ „ „	57 ⁷ / ₈	57 ¹⁵ / ₁₆	58 ³ / ₈	+ ¹ / ₂
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	50 ³ / ₈	50 ³ / ₄	50 ¹⁵ / ₁₆	+ ⁹ / ₁₆
5 % Oost-Indië 1915	90	90	90	
6 % „ „ 1919	96	95 ⁷ / ₈	95 ³ / ₄	— ¹ / ₄
4 % Oostenr. Kronenrente	³ / ₄	³ / ₄	³ / ₄	
5 % Rusland 1906	7	7	7	
4 % Rusl. bij Hope & Co.	5 ³ / ₄	5	3 ¹ / ₂	— ² / ₄
4 ¹ / ₂ % China Goud 1898	74 ⁷ / ₈	73	72 ¹ / ₁₆	— ² / ₁₆
4 % Japan 1899	65 ¹ / ₁₆	65 ¹ / ₁₆	65 ¹ / ₁₆	
4 % Argentinië Buitenl.	65 ¹ / ₈	67 ³ / ₄	67 ³ / ₄	+ ² / ₈
5 % Brazilië 1895	58 ³ / ₄	58 ³ / ₄	58 ³ / ₄	
7 % Staatsspaar	103 ¹ / ₁₆	102 ¹ / ₈	102 ¹ / ₈	— ¹⁵ / ₁₆
7 % Amsterdam	103 ¹ / ₂	103 ¹ / ₂	102 ¹ / ₂	— 1

De aandelenmarkt was over het algemeen ongeanimeerd en zeer stil. De petroleumafdeeling heeft slechts minieme variaties te aanschouwen gegeven, doch de tendens was

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten	17 Juli 1922	10 Juli 1922	18 Juli 1921
	Tarwe Juli	Mais Juli	Haver Juli	Tarwe Aug.	Mais Aug.	Lijnzaad Aug.				
15 Juli '22	115 ³ / ₄	62 ³ / ₄	34 ⁷ / ₈	12,85	8,10	21,50	Tarwe*	13,75	13,75	21,—
8 „ '22	112	61 ¹ / ₂	34 ¹ / ₄	12,60	7,85	21,—	Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	12,—	11,75	21,50
15 Juli '21	130 ³ / ₄	63 ³ / ₄	39 ¹ / ₄	18,50	8,90	21,60	Mais (La Plata)	199,—	195,—	265,—
15 Juli '20	291	149 ¹ / ₄	89 ⁷ / ₈	26,20 ¹⁾	9,40	25,10	Gerst (48 lb. malting) .. ²⁾	216,—	214,—	305,—
15 Juli '19	223	193 ³ / ₄	79 ³ / ₈	16,20 ²⁾	9,20	39,65 ²⁾	Haver (38 lb. white cl.) .. ¹⁾	10,65	10,65	14,50
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	36 ¹ / ₂	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeke (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	14,50	14,75	21,—
							Lijnzaad (La Plata).... ²⁾	459,—	450,—	480,—

¹⁾ per Juli. ²⁾ per September.

¹⁾ p. 100 K.G. ²⁾ p. 2000 K.G. ³⁾ per 1960 K.G.
*) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	9/15 Juli 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. t/daar 1921	9/15 Juli 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. t/daar 1921	1922	1921
Tarwe	12.958	534.969	656.621	—	26.976	10.922	561.945	667.543
Rogge	22.025	98.506	80.625	—	—	325	98.506	80.950
Boekweit	109	9.338	3.500	—	—	500	9.338	4.000
Mais	32.121	562.534	478.713	60	62.913	44.407	625.447	523.120
Gerst	1.272	74.043	133.220	—	2.597	6.398	76.640	139.618
Haver	3.032	62.464	42.172	—	50	1.154	62.514	43.326
Lijnzaad	3.933	90.014	71.095	—	45.083	50.748	135.097	121.843
Lijnkoeke	1.119	39.280	66.243	—	1.547	15.370	40.827	81.613
Tarwemeel	688	30.205	24.655	—	4.954	1.070	35.159	25.725
Andere meelsoorten	—	4.690	19.532	—	2.615	1.263	7.305	20.795

matige grenzen te houden. Tarwezaken naar Duitsland waren deze week uiterst schaarsch, doch wel kocht de Duitse regeering geregeld Noord-Amerikaansche rogge op herfstverschepping. De oogst van dit artikel belooft nog steeds zeer groot te worden. Verscheppingen van tarwe waren deze week groot. Weliswaar voerde Argentinië minder uit, doch het Noord-Amerikaansche cijfer was zeer groot en bleef slechts weinig onder de totale wereldverscheppingen van de week tevoren. Ook Australië verraste weder door groote verscheppingen, terwijl in de vorige week slechts eene minimale hoeveelheid verladen werd.

In mais, waaraan in Duitsland bij voortdurend groote behoefte bestaat, konden zich evenals in tarwe wegens den lagen stand van de markt geen uitgebreide zaken ontwikkelen. Daarbij kwam nog, dat de sleepbootstaking op den Rijn den aanvoer via Rotterdam zeer belemmert. Wel kwamen dagelijks zaken, vooral in Noord-Amerikaansche mais, tot stand, doch de omzet bleef klein. De laatste dagen begint La Plata mais meer de aandacht te trekken, nu door de lage Argentijnsche zeevrachten eenerzijds en den hoogen maïsprijs aan de Noord-Amerikaansche kust anderzijds het prijsverschil tusschen de beide soorten sterk vermindert en Noord-Amerikaansche mais bovendien aan aantrekkelijkheid dreigt te verliezen, wegens de ongezonde aankomst van eenige partijen, vooral te Hamburg. Het zeer vochtige weder in Juni in Amerika is daarvan de oorzaak, doch men schijnt te mogen verwachten, dat de nieuw gedorschte mais, die nu ter verschepping komt, de reis beter kan verdragen.

In Engeland is de consumptie van mais bevredigend voor dezen tijd van het jaar met vaste stemming. La Plata mais was wegens de Argentijnsche regenberichten vooral in het midden der week zeer vast met groote premies voor spoedige posities. Voor latere aflading was de belangstelling echter geringer. Verscheppingen van mais waren deze week ook van Noord-Amerika klein en het totaal bereikte nog niet de helft van het cijfer der vorige week.

In gerst werden vooral naar Engeland wat meer zaken gedaan, doch haver was stil.

Lijnzaad was over het algemeen vast overeenkomstig de Argentijnsche markten. De Noord-Amerikaansche opbrengst wordt wel iets hooger geraamd dan het vorige jaar, doch dit neemt niet weg, dat de invoer uit Argentinië weinig minder zal kunnen zijn dan in het vorige seizoen. De bij voortdurend vrij groote verscheppingen uit Argentinië leiden steeds meer tot het vermoeden, dat het uitvoersurplus daar ook dit jaar weder is onderschat en wegens deze onzekerheid omtrent de toekomst bepaalt de Europeesche vraag zich vooral tot spoedig zaad.

Nederland. Ook nu weder werd tarwe vrijwel uitsluitend voor spoedige behoefte gekocht en afgezien van een enkelen dag met flinke omzetten, zoowel in Noord-Amerikaansche als La Plata-tarwe, waren de zaken van beperkten omvang. Mais was meestal vast en nog steeds is het aanbod van spoedige Noord-Amerikaansche mais ge-

ring, zoodat daarvoor hooge premies worden betaald. De belangstelling voor La Plata mais verbeterd en zoowel in stoomende partijen als op aflading wordt de omzet beter. In gerst en haver komen geregeld zaken tot stand, doch levendig is de handel niet. In lijnzaad werd op enkele dagen der week een goede omzet bereikt, doch later belemmerende de prijsstijging verdere zaken.

SUKER.

Ook gedurende de afgelopen week bleef de weersgesteldheid voor de bietvelden in Europa gunstig en wat Duitschland betreft, rekent F. O. Licht thans op een gemiddelden tot goeden oogst. In Frankrijk wordt bij het aanhouden der tegenwoordige weersgesteldheid een hooger rendement verwacht dan verleden jaar. Ten opzichte van Italië wordt bericht, dat het a.s. herstel van den vrijen handel in suiker, en de grootere bietaanplant import uit het buitenland voor de volgende campagne waarschijnlijk overbodig maken.

De zichtbare voorraden bedragen volgens F. O. Licht:

	1922	1921	1920
	tons	tons	tons
Duitschland 1 Mei	420.972	489.480	322.081
Tsjecho-Slowakye 1 Juni .	126.470	310.207	188.551
Frankrijk 1 Juni	76.042	110.471	92.702
Holland 1 Juni	83.046	74.253	47.666
België 1 Juni	41.585	75.019	41.517
Engeland 1 Juni	354.267	413.207	449.506
Totaal in Europa	1.102.382	1.472.637	1.142.023
V. St. v. N.-Amerika 29 Juni	199.752	184.855	50.666
Cuba, alle havens, 1 Juli .	844.622	1.416.943	540.320
Totaal	2.146.756	3.074.435	1.733.009

In Engeland heeft de consumptie gedurende de maand Juni het hooge cijfer van 163.174 tons bereikt, zooals uit de volgende Board of Trade-statistiek blijkt:

	Juni		Jan./Juni	
	1922	1921	1922	1921
	tons	tons	tons	tons
Import rietsuiker ..	144.230	66.971	777.988	496.354
„ biet „	—	—	—	—
„ geraffineerd .	65.416	63.736	261.062	203.211
Totaal	209.646	130.707	1.039.050	699.565
Voorr. in Entrepot ..	319.950	388.150	—	—
„ „ Raffijnen ..	44.300	14.050	—	—
Opbrengst „ ..	85.547	47.461	467.153	403.464
Binnenl. consumptie	163.174	121.277	784.902	658.168
Totale export	4.755	1.005	8.766	3.115
Voorraad op 31 Mei			1922	1921
„ „ 30 Juni			335.150	397.500
			364.250	402.200

De laatste Cubastatistiek luidt:

	1922	1921	1920
	tons	tons	tons
Weekontvangst t. 8 Juli	74.263	25.573	39.780
Tot. ontv. 1 Dec.-8 Juli	3.293.444	2.952.918	3.253.714
Werkende fabrieken	14	11	13
Weekexport tot 8 Juli	146.092	11.373	101.450
Tot. exp. op 8 Juli	2.549.983	1.521.155	2.778.240
Tot. voorraad op 8 Juli	789.983	1.431.143	478.650
Weekexport, Oude oogst	769		
Tot. voorr., Oude oogst	17.190		

De suikermarkten waren over het algemeen kalm gestemd. Amerika bood weer tot lagere prijzen aan en de laatste noteering voor Cuban Centrifugals was 3⁵/₁₆ d.c. c. & f. New York. De termijnnoteeringen fluctueerden eenigszins en sloten als volgt: 3,42 d.c. voor Sept.; 3,49 d.c. voor Dec.; 3,25 d.c. voor Maart en 3,33 d.c. voor Mei; terwijl Spot Centrifugals na 5.05 d.c. bereikt te hebben, thans 4,92 d.c. noteeren.

De Javamarct was aanmerkelijk flauwer en viel de prijs voor late levering Superieur van f 13¹/₂ e.k. op ongeveer f 13,—; suiker No. 16 en hooger werd tot f 11¹/₂ e.k. afgedaan. De Producenten Trust handhaafde intusschen haar laatste verkooplimites van f 13,50 voor Superieur en f 11,75 voor No. 16 en hooger.

Hier te lande vonden in de laatste dagen weer eenige herverkoopten van stoomende Javasuiker plaats tot prijzen tusschen f 24³/₄ en f 24¹/₄. De termijnmarkt was zeer kalm. De omzet bedroeg ongeveer 750 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen			New York 96 p Ct. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per	Amer. Granulated c.f.	
			Jul/Aug.	Jul/Aug.	
12 Juli '22	f 24 ¹ / ₄	Sh. 57/3	Sh. 20/9	Sh. 22/9	\$ cts. 5,00
5 " '22	24 ³ / ₈	56/3	19/9	22/7 ¹ / ₂	4,79
12 Juli '21	—	61/6	20/3	29/6	4,37 ¹ / ₂
12 Juli '20	—	116/—	92/6	—	18,31
4 Juli '14	11 ¹³ / ₃₂	18/—	—	—	3,26

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen. (Middling Uplands).

	15 Juli '22	8 Juli '22	1 Juli '22	15 Juli '21	15 Juli '20
New York voor Middling	22,65 c	22,75 c	22,05 c	12,75 c	40,50 c
New Orleans voor Middling	22,50 c	22,50 c	21,50 c	11,88 c	39,— c
Liverpool voor Fy Middling	13,80 d	13,65 d	13,23 d	8,69 d	27,47 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizentallen balen)

	1 Aug. '21 tot 17 Juli '22	Ooreenkomstige perioden	
		1920—21	1919—20
Ontvangsten Gulf-Havens..	4427	5110	4224
" Atlant. Havens	1770	1689	3009
Uitvoer naar Gr. Britannië	1712	1695	3031
" " 't Vasteland.	4163	3623	3219
" " Japan etc...			

	14 Juli '22	15 Juli '21	5 Juli '20
Amerik. havens.....	603	1476	844
Binnenland.....	441	1180	883
New York.....	175	157	29
New Orleans.....	118	450	270
Liverpool.....	857	1131	1000

RUBBER.

De markt bleef in de afgelopen week zeer kalm gestemd en prijzen liepen iets terug. Eenige belangrijke transacties hebben plaats gevonden, doch over het algemeen blijft de vraag beperkt.

De slotnoteeringen zijn: einde voorafgaande week:

Prima Crêpe Juli	39	"	41	"
" " Aug./Sept.	40 ¹ / ₂	"	41 ¹ / ₂	"
" " Oct./Dec.	42	"	43	"
Smoked Sheets Juli	40 ¹ / ₂	"	42	"
" " Aug./Sept.	41	"	42 ¹ / ₂	"
" " Oct./Dec.	42	"	43	"

17 Juli 1922.

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Koltf & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk). Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
15 Juli 1922	1.772.000	15.525	2.498.000	19.100	7 ¹⁵ / ₃₂
8 " 1922	1.573.000	15.800	2.484.000	19.300	7 ¹⁷ / ₃₂
1 " 1922	1.564.000	16.075	2.554.000	19.200	7 ¹ / ₂
15 Juli 1921	1.266.000	12.450	3.022.000	15.100	7 ¹ / ₁₆

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
15 Juli 1922	47.000	102.000	63.000	116.000
15 Juli 1921	90.000	294.000	144.000	331.000

COPRA.

De markt bleef de afgelopen week vrij wel onveranderd met regelmatig omzet.

De noteeringen zijn:
 Ned. Ind. f.m.s. op aflading f 29,12¹/₂ verh.
 Java f.m.s. op aflading " 29,37¹/₂ " met koopers tot f ¹/₈ lager.
 Ned. Ind. f.m.s. stoomend " 29,— gedaan.
 17 Juli 1922.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Ijzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
17 Juli 1922..	nom.	63.2/6	153.12/6	24.17/6	29.—/—
10 " 1922..	nom.	62.17/6	154.10/—	24.2/6	28.5/—
3 " 1922..	nom.	62.10/—	154.2/6	24.5/—	27.17/6
26 Juni 1922..	nom.	61.12/6	152.12/6	24.7/66	27.12/6
18 Juli 1921..	nom.	70.12/6	164.12/6	23.7/6	26.5/—
20 Juli 1914..	51/4	61.—/—	145.15/—	19.—/—	21.10/—

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART. GRAAN.

Data	Petrograd Londen; R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
10-15 Juli '22	—	—	13 ¹ / ₂ ¹	3/6	20/—	20/—
3-8 " '22	—	—	14 ¹ / ₂	4/—	22/1	22/1
11-16 Juli '21	—	—	5/9	5/9	48/—	48/—
12-17 Juli '20	—	—	f 30,—	10/—	—	80/—
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 ¹ / ₄	1/11 ¹ / ₄	12/—	12/—

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rioles	Rotterdam	Gothenburg
10-15 Juli '22	6/—	10/10 ¹ / ₂	12/—	15/6	5/4	7/2
3-8 " '22	6/1 ¹ / ₂	10/2	12/—	14/6	5/5	7/—
11-16 Juli '21	8/3	17/9	17/6	17/6	7/3	10/—
12-17 Juli '20	25/—	37/6	37/6	37/6	f 12,—	—
Juli 1914	fr. 7,—	7/—	7/3	14/6	3/2	4/—

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (r'ist)	Vladivostok West Europa	Chill West Europa (salpeter)
10-15 Juli 1922..	18/—	26/—	32/6	30/—
3-8 " 1922..	18/—	26/—	30/—	30/—
11-16 Juli 1921..	27/6	37/6	50/—	35/—
12-17 Juli 1920..	80/—	125/—	—	—
Juli 1914..	14/6	16/3	25/—	23/3

¹) Amer. cents p. 100 lbs.
 Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
 Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf

ROTTERDAM

Scheepsbouw en Machinefabriek

Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang

Vier droogdokken met lichtvermogen tot 46000 ton

Dwarshelling

Drijvende kranen met lichtvermogen tot 120 ton

Telefoon: 7303 en 7304

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam

Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek

DELFT

ARTIKELen:

Gist
Brandspiritus
Zuivere spiritus
Foezelolie
Amyl-alcohol
Aether Sulfuricus
Narcose æther
Kurken en
Gedroogde Spoeling

UITGAVE VAN N. SAMSON TE ALPHEN AAN DEN RIJN

ONGEVALLenWET 1921

DOOR MR. H. W. GROENEVELD,
ADMINISTRATEUR BIJ HET DEPT. VAN ARBEID
EN MEJ. MR. G. J. STEMBERG,
REFERENDARIS BIJ HET DEPT. VAN ARBEID

Zoo goed als alle bedrijven vallen thans onder de Ongevallenwet. Waar de geheele industrie en handel bij de uitvoering betrokken is, wordt de kennisneming van dit door zoo bij uitstek deskundigen geschreven werk aanbevolen in de belangstelling van de velen die met deze wet in aanraking komen.

VRAAGT UITVOERIG PROSPECTUS

PRIJS f 9.50.

J.C. GOUDRIAAN'S
INDUSTRIE EN EXPORT-MAT.

Motorlocomotieven
Transportwagens
voor alle doeleinden

AANLEG VAN
FABRIEKSSPOOR

- SPOORWEGMATERIEEL -

DE ALGEMEENE SPAARVERZEKERING

Opgericht 1907

's-Gravenhage
Anna van Saxenplein 3

Nijgh & Van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij

Belast zich met 't verzorgen van uitgaven
:- en tijdschriften op elk gebied. :-

KONINKLIJKE STEARINE KAARSENFABRIEK GOUDA

GOUDA

GOUDA KAARSEN — NACHT-, THEE- EN SCHEMERLICHT
STEARINE — KAARSENPIET — OLEÏNE
CHEMISCH ZUIVERE EN ALLE ANDERE SOORTEN GLYCERINE